

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Pavel Zelenka

Operativně pátrací prostředky a jejich využití v trestním řízení

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Operativně pátrací prostředky a jejich využití v trestním řízení vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. července 2017

.....

Pavel Zelenka

Velké poděkování patří doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D za jeho vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při zpracovávání této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratek	6
Úvod	7
1. Vymezení nejdůležitějších pojmů	10
2. Historie	13
2.1 Rok 1948 až 1989	13
2.2 Od roku 1989	15
3. Obecné podmínky využití OPP	17
3.1 Pověřený policejní orgán a oprávněné útvary	17
3.2 Souhlas k provádění	18
3.3 Úmyslný trestný čin	18
3.4 Výhradní účel a subsidiarita používání OPP	18
3.5 Zásady aplikované v případě využití OPP	19
4. Předstíraný převod	21
4.1 Předmět předstíraného převodu	21
4.2 Povolení k provedení předstíraného převodu	22
4.3 Postavení policisty při předstíraném převodu	22
4.4 Záznam o provedení předstíraného převodu	25
4.5 Analýza využívání předstíraného převodu	26
5. Sledování osob a věcí	28
5.1 Druhy sledování osob a věcí	28
5.2 Cíl OPP sledování osob	31
5.3 Protokol a záznam o sledování osob a věcí	31
5.4 Práva a povinnosti oprávněných orgánů	32
5.5 Analýza sledování osob a věcí Policií ČR a GIBS	33
6. Agent	35

6.1	Podmínky využití	35
6.2	Osoba agenta	35
6.3	Návrh na povolení agenta	37
6.4	Zastírání skutečného úmyslu agenta	38
6.5	Činnost agenta	39
6.6	Kontrola agenta	40
6.7	Beztrestnost agenta	41
7.	Problematika iniciování trestného činu ze strany policie	44
8.	Podpůrné OPP	52
	Závěr	55
	Seznam použité literatury	57
	Shrnutí	64
	Abstract	64
	Seznam klíčových slov	65
	Keywords	65

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
OPP	Operativně pátrací prostředky
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud České republiky
ÚS	Ústavní soud České republiky
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
MV	Ministerstvo vnitra
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ZPČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů
ZGIBS	zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
NCPOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
NPC	Národní protidrogová centrála
StB	Státní bezpečnost

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybral téma Operativně pátrací prostředky a jejich využití v trestním řízení. Vždy jsem se zajímal o práci Policie ČR a konkrétně tomuto tématu jsem chtěl více porozumět. Cílem mé práce je zejména popsat postupy policejních orgánů, zjistit nedostatky, které v této právní úpravě existují, zanalyzovat je a následně navrhnout možnosti, jak by se dalo těmto nedostatkům vyvarovat. Musím konstatovat, že účelem této práce nebylo obsáhnout celou problematiku OPP. Omezuje mě v tom zejména rozsah této práce a má určitá odborná nezkušenost.

Domnívám se, že se v odborné literatuře nedostávají OPP tolik prostoru, kolik by zasluhovaly. Prakticky neexistují žádné novější monografie, které by řešily tyto instituty. Ve své práci jsem tedy vycházel zejména z odborných článků, příspěvků ve sbornících, komentářů k zákonům a bohaté judikatury.

První větší překážkou, kterou jsem při psaní své diplomové práce musel překonat, byla správná definice OPP. Těchto definic existuje několik, ale bohužel žádná z nich není dostatečně přesná. Pro účely této práce se mezi OPP řadí předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Druhá překážka se vyskytla, když jsem se pokusil zažádat o interní akty a statistiky vztahující se k těmto prostředkům. Policejní prezidium, které má tyto dokumenty k dispozici, mou žádost o jejich poskytnutí zamítlo z důvodu ochrany utajovaných postupů Policie ČR.

Tuto práci jsem rozčlenil do úvodu, osmi kapitol a závěru. V první části mé diplomové práce se pokusím vysvětlit základní pojmy, které jsou v rámci užívání OPP nejdůležitější. Jedná se zejména o operativně pátrací činnost a její základní rysy a pozitivní a negativní vymezení OPP.

Další kapitolu, která se zabývá historií OPP, jsem rozdělil na dvě části. První část se zabývá operativně pátrací činností zejména na začátku 50. let a druhá část od roku 1989 až po současnost.

Ve třetí kapitole se snažím rozebrat základní podmínky k využití OPP.

Stěžejní částí této práce jsou kapitoly čtyři, pět a šest. V těchto kapitolách postupně popisují všechny OPP, za jakých podmínek mohou být používány, cíle těchto prostředků a snažím se navrhnout budoucí právní úpravu, která by vyřešila problémy, na které jsem při řešení vybraného tématu narazil.

Ve čtvrté kapitole rozebírám předstíraný převod. Zde jsem si dal za cíl zjistit, jaké věci mohou být předmětem tohoto převodu, jaká je využitelnost v praxi a zejména jaké postavení má policista při této činnosti.

V další kapitole, která se zabývá sledováním osob a věcí, jsem se nejvíce zajímal o druhy sledování a z toho vycházející způsob povolování a dále také jaké může mít policista při této činnosti pravomoci a jak jsou zaznamenávány výsledky této činnosti.

V šesté kapitole se zajímám o institut použití agenta. Zde jsem si stanovil cíl zjistit, zda tento institut je v souladu s ústavně zaručenými právy. Dále jsem se zajímal, jaká osoba může být agentem, jaké existují možnosti k jeho utajení a také jaké má pravomoci v rámci své tajné činnosti.

V předposlední kapitole se snažím vylíčit problematiku policejní provokace a s pomocí bohaté judikatury a mnoha poznatků z odborné literatury nastínit největší problémy iniciování trestné činnosti ze strany policie. Tato otázka se týká zejména předstíraného převodu a použití agenta.

V poslední kapitole rozebírám podpůrné OPP podle zákona o Policii ČR. Zde se pokouším zjistit vztah s operativně pátracími prostředky a možnost jejich reálného využití.

Jako podklady ke své práci jsem využil zejména odborné články, příspěvky ze sborníků, komentáře k zákonům či příručky k operativní činnosti. Dále jsem ve velké míře taktéž využíval judikaturu jak vnitrostátních soudů, tak i ESLP.

Jako hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovil: *Je právní úprava OPP v právním řádu dostatečná a efektivní?*

Dílní výzkumné otázky:

Jsou OPP v souladu s právním řádem ČR? Hypotéza: Operativně pátrací prostředky mohou zasahovat do ústavně zaručených práv osob.

Existuje dostatečná kontrola všech OPP? Hypotéza: Státní zástupce a soud lze považovat za odpovídající dozor nad OPP.

Jsou tyto prostředky v našem právním řádu potřebné? Hypotéza: Tyto prostředky se využívají v případech, kdy již nepostačují jiné instituty.

Bylo potřeba přesouvat OPP do trestního řádu? Hypotéza: Přesunutím OPP se rozšířilo povědomí o OPP.

Jakou ochranu má agent či policista, který prováděl předstíraný převod, pokud je vyslýchán jako svědek v hlavním líčení? Hypotéza: Těmto policistům je utajena podoba a totožnost podle § 102a TrŘ.

Doufám, že díky této práci čtenář dostane ucelený pohled na dané téma a pomůže mu více pochopit práci policie v rámci OPP.

1. Vymezení nejdůležitějších pojmů

V této části mé práce bych rád vymezil nejdůležitější pojmy, se kterými budu pracovat. Myslím, že je to vhodné pro komplexní a ucelenější pochopení problematiky, kterou se budu dále zabývat.

Operativně pátrací činnosti „rozumíme komplexní systém speciálních kriminalistických postupů a metod používání OPP a podpůrných OPP uskutečňovaný oprávněným policejním útvarem podle zvláštních právních předpisů a z nich vycházejících interních aktů řízení převážně utajovaným způsobem, zaměřený k ochraně zájmů chráněných zákony s mezinárodními smlouvami v trestně právní oblasti a spočívající v soustavném získávání, shromažďování, prověřování, popřípadě v rozpracovávání operativních informací.“¹

Operativně pátrací činnost je realizována oprávněnými policisty pomocí speciálních postupů, které lze rozdělit na tzv. *operativní pronikání, operativní získávání a prověrku operativních informací, osobní pátrání a operativní rozpracování.*

Operativní pronikání spočívá v utajeném pronikání oprávněného policisty do prostředí, v němž lze důvodně očekávat získání operativních informací.² *Operativní získávání a prověrku operativních informací* provádí oprávněný policista a získává a prověřuje poznatky o připravované, páchané nebo již spáchané trestné činnosti. *Osobním pátráním* se rozumí činnost, při které oprávněný policista provádí úkony a opatření související s předcházením trestným činům a s pátráním po pachatelích trestných činů a po osobách a věcech související s trestnou činností. *Za operativní rozpracování* se považuje utajený postup k odhalení, objasnění a dokumentování trestné činnosti či sledování osob a věcí. Tato činnost se dokumentuje v kriminálním spisu, který je vždy utajený.³

Operativně pátrací činnost se dělí do několika druhů a musí splňovat určité rysy, aby se jednalo o tuto činnost. Operativně pátrací činnost má *důvěrný charakter⁴ a průzkumný charakter* a podle účelu se dělí na:

¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...* s. 91.

² Operativní informací se rozumí informace získaná oprávněným policistou PČR v průběhu operativně pátrací činnosti, která vede či může vést k odhalení připravovaných či spáchaných trestných činů a ke zjištění jejich pachatelů. - NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...*, s. 91.

³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...*, s. 92.

⁴ Činnost je zásadně vykonávána speciálními metodami a prostředky, které jsou převážně utajované - RŮŽIČKA, Miroslav. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití OPP k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004.* Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 10.

- *operativně pátrací činnost, která je vykonávána s cílem zabránit trestným činům, odhalit je a objasnit pachatele,*
- *operativně pátrací činnost konanou za účelem pátrání po osobách a věcech,*
- *operativně pátrací činnost vykonávanou za účelem prevence trestných činů.⁵*

Pro zpracované téma bude dle mého názoru nejdůležitější *operativně pátrací činnost vykonávaná s cílem zabránit trestným činům, odhalit je a objasnit pachatele*. Tato činnost je z mého pohledu nejdůležitější pro trestní řízení. Pro OPP sledování osob a věcí se bude využívat *pátrací činnost za účelem pátrání po osobách a věcech*.

Operativně pátrací prostředky lze vymezit jak pozitivně, tak i negativně. Přesná zákonná definice těchto prostředků není v našem právním řádu upravena.

a) Pozitivní vymezení: *„OPP představují souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.“⁶ Trestní řád taxativně vyjmenovává OPP jako *předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta*.*

b) Negativní vymezení: V českém právním řádu kromě OPP, které jsou uvedeny v TrŘ, existují taktéž podpůrné OPP, které jsou upravovány speciálními zákony, tedy nejsou upraveny v TrŘ a musíme je odlišovat od OPP. Z tohoto hlediska operativně pátracími prostředky nejsou:

- *„zpravodajské prostředky a zpravodajská technika a využívání služeb osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby podle § 6 až 15 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě,*
- *zpravodajské prostředky a využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství podle § 6 až 16 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství,*
- *využívání sledování osob a věcí, krycích dokladů, nástrahové a zabezpečovací techniky a osob jednajících v jejich prospěch, které musí být starší 18 let, Úřadem pro*

⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1985.

⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...*, s. 96.

zahraniční styky a informace (§ 18 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR),

- *nástrahové prostředky a zabezpečovací technika využívané orgány Vojenské policie*
- *podpůrné operativně pátrací prostředky využívané policisty Policie ČR (§ 72 až 77 ZPČR),*
- *podpůrné operativně pátrací prostředky využívané příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů (§ 42 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve spojení s § 72 až 77 ZPČR),*
- *podpůrné operativně pátrací prostředky využívané Celní správou (§ 38 až 43 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR),*
- *podpůrné operativně pátrací prostředky využívané v objektech Vězeňské služby jednak orgány k tomu oprávněnými podle zvláštních právních předpisů (§ 72 ZPČR), jednak pověřenými orgány Vězeňské služby (§ 16 až 16c zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR).“⁷*

Policejní orgán bude využívat zejména podpůrné operativně pátrací prostředky, které jsou uvedeny v ZPČR a jsou přesně definované, jako prvky operativně pátrací činnosti využívané před zahájením trestního řízení.⁸ V ZPČR jsou upraveny v § 72 až 78. Zákon mezi ně zařazuje informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky. Dále bych se v této části podpůrnými operativně pátracími prostředky již nezabýval a vrátil bych se k nim na konci diplomové práce, kde bych je více rozvedl.

⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 1986.

⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...*, s. 95.

2. Historie

2.1 Rok 1948 až 1989

V této kapitole se budu snažit odhlédnout od skutečného vykonávání OPP a od způsobů a praktik, které tehdejší režim reálně využíval, a budu popisovat jen formální úpravu. OPP byly od roku 1949 upravovány interními předpisy,⁹ od roku 1954 šlo o Směrnici o používání operativní techniky, následující rok se označovala jako A-oper- IX-1.¹⁰ Tento předpis byl podzákonného charakteru a byl vydáván jako přísně tajný, seznámit se s ním měli zejména náčelníci I. – IX. správy MV, náčelník správy vyšetřování MV, správy MV Jáchymov a náčelníci Krajské správy MV.¹¹ Mezi druhy operativní techniky patřily **tajné odposlechy**¹², **odposlech telefonu a dálkopisu**¹³, **tajné kompromitující fotofilmování**¹⁴, **přechodný odposlech**¹⁵ a **chemická expertiza**. Tyto prostředky se používaly zejména k odhalování a usvědčování nepřátelských protistátních živlů a k boji s agenty imperialistických rozvědek, dále šlo o odpůrce politického zřízení, představitele církví, příslušníky prvního a druhého odboje, zahraniční turisty a mnoho dalších. Instalaci operativní techniky vykonávala IX. správa MV (operativní technika),¹⁶ od roku 1964 přejmenovaná na VI. správu MV (správa operativní techniky).¹⁷ Pravomoc pro jejich schvalování byla rozdělena podle významu sledované osoby či podle náročnosti operativní techniky. „Pokud byl význam osob a objektů „regionální“ (použitá operativní technika poměrně jednoduchá), spadaly do kompetence krajských velitelů StB a krajských velitelství StB (od roku 1952 náčelník krajské správy StB, později krajské správy MV). V případě, že svým významem (složitostí provedení) tento rámec překračovaly, povolovali provedení tzv. zpravodajsko-technického úkonu (přímé nasazení operativní techniky v akci) velitelé sektorů StB (od r.

⁹ POVOLNÝ, Daniel. *Operativní technika v rukou STB*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2001, s. 2. Dostupné na: <http://www.policie.cz/soubor/operativni-technika-v-rukou-stb-nejen-steny-mely-usi-pdf.aspx>

¹⁰ Tajný rozkaz ministra vnitra č. 212 čl. 216 ze dne 27. 12. 1955 – Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/rozkazy-smernice/smernice-k-cinnosti-zpravodajske-techniky/>

¹¹ Tamtéž

¹² Tajný odposlech navrhoval náčelník oddělení agenturně operativní součásti MV nebo jeho zástupce. Odposlech mohl být v objektu nejdéle 10 dní. Použití nebo případné prodloužení lhůty schvaloval ministr vnitra či jeho náměstek.

¹³ Nejstarší dochovaná směrnice pochází z roku 1949, která stanovila, že se telefonní odposlechy provádí po dobu 14 dnů s možností dalšího prodloužení.

¹⁴ „Tajné fotografování a filmování sloužilo k dokumentování činnosti a styků sledované osoby a k pořizování fotografií důležitých dokumentů při tajné technické prohlídce.“ POVOLNÝ, Daniel. *Operativ...*, s. 3.

¹⁵ Přechodný odposlech mohl být vykonáván 9. odbory na všech krajských správách.

¹⁶ Správa zpravodajské techniky SNB. Na Moravě se jednalo o 9. Odbor Krajské správy MV v Brně a na Slovensku o 9. odbor Krajské správy v Bratislavě. – Dostupné na: - <http://www.abscr.cz/cs/seznam-utvaru-snb>

¹⁷ Dostupné na: - <http://www.abscr.cz/cs/seznam-utvaru-snb>

1951 velitelé odborů, od r. 1953 náčelníci správy MV), velitel StB (do r. 1953 nadřízený velitelů sektorů a krajů), ministr vnitra a jeho náměstci.“¹⁸

Kromě těchto prostředků využívalo MV taktéž osoby, které tvořily informátorskou síť pro odhalování, dokumentování a včasné znemožnění činnosti nepřátelského podzemí apod. Podle povahy úkolů se tyto osoby dělily na **agenty, informátory, residenty a držitele konspiračních a propůjčených bytů.**

Agent byl nejschopnější spolupracovník orgánů MV, který mohl pronikat do nepřátelského podzemí a mezi rozvědne orgány protivníka. Agentem se mohl stát člověk z vlasteneckých pohnutek, na základě sympatií k lidově demokratickému zřízení, pro materiální výhodu nebo na základě kompromitujících materiálů na osobu agenta. Hlavním úkolem agenta bylo rozpracovávání špionů, špiónských residentů, sabotérů, zrádců a jiných. Speciální úkoly (např. provedení určité činnosti v zahraničí či v souvislosti se zahraniční agenturou) byly svěřovány agentům, kteří se přihlásili jako agenti dobrovolně z důvodu oddanosti lidově demokratickému zřízení.¹⁹

Informátor byl tajný spolupracovník MV, který informoval o nepřátelských elementech ze svého okolí. Nejčastěji byl zavázán na vlasteneckém základě, ale mohl být taktéž zavázán i na základě kompromitujících materiálů. Povinností informátora bylo zejména odhalování osob, které byly nepřátelské vůči lidově demokratickému zřízení, účastnil se rozpoznávání konkrétních osob a také plnil jiné příkazy orgánů MV související s ochranou státního tajemství a důležitých objektů ve státě.²⁰

Jako residenti byly pojmenovávány osoby, které byly bezpodmínečně věrné lidově demokratickému zřízení. Resident pracoval zejména jako pomocník operativního pracovníka a jeho úkolem bylo zajistit správnou obsluhu mezi operativním pracovníkem a informátorem či agentem. Resident tedy vykonával určité spojení mezi svými informátory a operativním pracovníkem MV. Resident se musel setkávat s informátory ve schůzkových bytech či u residenta doma, pokud pro to byly dostatečné podmínky zajišťující konspiraci.²¹

Potřeby utajení se postupně v průběhu času zvyšovaly, a tedy v roce 1954 se zavedl institut držitele propůjčených – schůzkových a konspiračních bytů. Pro kandidáta na majitele těchto bytů platily stejné podmínky jako pro informátora či agenta. Konspirační byty byly

¹⁸ POVOLNÝ, Daniel. *Operativní technika v rukou STB*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2001, s. 1. Dostupné na: www.policie.cz/soubor/operativni-technika-v-rukou-stb-nejen-steny-mely-usi-pdf.aspx

¹⁹ Směrnice o agenturné operativní práci z roku 1954, s. 13. Dostupné na: http://www.ibadatelna.cz/data/pdf/badatelna/1954/TRMV_1954_72.pdf

²⁰ Tamtéž s. 17.

²¹ Tamtéž s. 19.

v plném vlastnictví MV a před veřejností byly maskovány jako úřad nebo soukromý byt. Byt se musel nacházet zejména ve městech či velkých obydlených domech, kde si nezúčastněné osoby nemohly všimnout vyšší frekvence příchozích a odchozích osob.

Pokud budeme brát v potaz jen formální právní úpravu, musíme rozumět, že většina ustanovení byla velice nepřesně stanovena a příslušníci MV si ji mohli vykládat, jak chtěli. Všechny tyto prostředky byly užívány zejména proti dopředu vytipovaným osobám, i když se nijak neprovinily. Bohužel se do dnešní doby nedochovaly všechny právní předpisy z let padesátých a šedesátých, protože byly roku 1989 zničeny. Z těch bychom mohli zjistit více informací, o tom, jak probíhala agenturní činnost v dalších letech. Takto nemůžeme posoudit, zda se právní úprava zpříšňovala či zda byla více benevolentní.

2.2 Od roku 1989

OPP byly upraveny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR v ustanoveních § 33 až 37 a následně byly zařazeny do TrŘ zákonem č. 265/2001. Podpůrné OPP byly následně upraveny v novém zákoně č. 273/2008 o Policii ČR v § 72 až 78.

Zákon o Policii²² povoloval využívání OPP a dělil je do dvou skupin. První skupinou byly prostředky, které se využívaly pro odhalování úmyslných trestných činů a při zjišťování jejich pachatelů. Oprávněnými policejními orgány byly služba kriminální policie a služba ochrany ekonomických zájmů. Druhou skupinou byly zvláště závažné úmyslné trestné činy anebo jiné úmyslné trestné činy, ke kterým mohla služba kriminální policie a služba ochrany ekonomických zájmů používat operativní techniku.

Operativně pátracími prostředky se rozumělo sledování osob a věcí, využívání osob jednajících ve prospěch služby kriminální policie, používání krycích dokladů a používání nástrahové a zabezpečovací techniky. Operativní technikou se rozuměly zejména elektrotechnické, radiotechnické, fototechnické, optické, mechanické a jiné technické prostředky a zařízení anebo jejich soubory používané utajovaným způsobem při:

- a) odposlechu a záznamu telekomunikačního nebo radiokomunikačního provozu;
- b) pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů v případě, že jsou užívány způsobem, kterým je zasahováno do ústavních práv občana.²³

Následně v ustanovení § 36²⁴ byly stanoveny zvláštní podmínky pro používání operativní techniky. První podmínkou bylo, že odhalování trestných činů je jiným způsobem

²² Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, účinném ke dni 15. 7. 1991

²³ Tamtéž

neúčinné anebo podstatně ztížené. Dále bylo podmíněno, že operativní techniku bylo možné použít jen na základě povolení, o kterém rozhodoval ministr vnitra.

Kontrolu nad výkonem použití operativní techniky vykonávala Česká národní rada, která zřídila kontrolní orgán, skládající se z pěti poslanců příslušného výboru. Ministr, který byl příslušný pro schvalování operativní techniky, musel předkládat tomuto kontrolnímu orgánu minimálně dvakrát ročně a dále také na žádost veškeré požadované informace o použití operativní techniky (§ 36 odst. 6 a 7).²⁵ Ustanovení v ZPČR týkající se OPP před implementováním do trestního řádu prodělala několik změn. Byly zde rozšířeny OPP o předstíraný převod a použití agenta. Další změna byla v osobě, která povolovala OPP. Touto osobou se stal soudce krajského soudu, v jehož obvodu má žadatel o povolení k použití operativní techniky technicky sídlo.²⁶

²⁴ Tamtéž

²⁵ Tamtéž

²⁶ zákon č. 283/1991Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 120/2001 Sb., účinném ke dni 1. 5. 2001

3. Obecné podmínky využití OPP

V ustanovení § 158b TrŘ je uveden taxativní výčet OPP, které může použít jen oprávněný policejní útvar, který je k tomu pověřen přímo stanovenou osobou. Využití OPP lze realizovat, jen pokud se bude jednat o trestní řízení o úmyslném trestném činu a pokud nelze sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem. Poslední podmínkou je, že práva a svobody je možné omezit jen v míře nezbytně nutné.²⁷ V této kapitole bych chtěl rozvést tyto vyjmenované atributy, které jsou společné pro všechny OPP.

3.1 Pověřený policejní orgán a oprávněné útvary

V ustanovení § 158b se hovoří o pověřeném policejním orgánu (§ 12 odst. 2 TrŘ), který musí být pověřen k využívání OPP příslušným *ministrem*, pokud se jedná o Policii ČR tak ministrem vnitra, v případě vojenského zpravodajství *ministrem obrany* a u vězeňské služby *ministrem spravedlnosti*. Policejním orgánem je tedy útvar PČR nebo jeho nižší organizační článek, který plní úkoly v trestním řízení.²⁸ Dále mohou být policejní útvary pověřeny k využívání OPP *policejním prezidentem*, pokud jde o útvar PČR či o Generální inspekci bezpečnostních sborů, *ředitelem Vojenského zpravodajství*, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, *ředitelem Bezpečnostní informační služby*, pokud jde o útvar Bezpečnostní informační služby, *ředitelem Úřadu pro zahraniční styky a informace*, jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace.²⁹

Oprávněným útvarem, který má pravomoc využít OPP, jsou tedy policejní orgány útvarů s celostátní působností a policejní orgány s územně vymezenou působností a taktéž policejní orgány krajských ředitelství. Tedy ty policejní orgány, které jsou příslušné odhalovat nejzávažnější úmyslné trestné činy na území ČR.³⁰ Konkrétně to tedy jsou:

- „SKPV Policejního prezidia ČR
- NCPOZ³¹ SKPV
- Útvar zvláštních činností SKPV
- Útvar speciálních činností SKPV

²⁷ HUNDÁK, Štefan. *Právní úprava OPP a podmínek pro jejich použití v trestním řízení a jejich použití „contra legem“*. In HUNDÁK..., s. 38.

²⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení

²⁹ HULÍNSKÝ, Petr: *K podmínkám využití OPP v boji proti korupci*. In NOVOTNÝ..., s. 47.

³⁰ Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení čl. 6

³¹ Tento útvar nahradil Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování a Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování s účinností 1. 8. 2016. – Dostupné na: <<http://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpvc.aspx>>

- NPC
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV.³²

V praxi jde zejména o Krajská ředitelství SKPV, NCPOZ či NPC. Tyto útvary jsou příslušné vyšetřovat nejzávažnější trestnou činnost, která je na území našeho státu páchána, a taktéž se v těchto útvarech specializují přímo na OPP včetně odpovídajícího jak technického, tak i personální zázemí.

Oprávněným policistou, který může provádět OPP, je tedy policista, který je zařazen do jednoho z výše vyjmenovaných útvarů a je určen pro tuto činnost svým nadřízeným, který nad ním vykonává dozor.³³

3.2 Souhlas k provádění

Oprávněný policejní orgán musí mít k použití OPP předchozí souhlas od osoby, která je k tomu příslušná. U předstíraného převodu a sledování osob a věcí se jedná o dozorujícího státního zástupce. V přesně stanovených případech lze zahájit činnost jen na základě předchozího povolení soudce³⁴ nebo soudce vrchního soudu.³⁵

3.3 Úmyslný trestný čin

Další podmínkou pro využití operativního prostředku je spáchání trestného činu úmyslným jednáním. Ze zákona rozlišujeme dvě formy úmyslu, a to úmysl přímý³⁶ a úmysl nepřímý³⁷. Úmyslné spáchání je obligatorní podmínka jen v případě užití OPP. V případě tzv. podpůrných operativních prostředků tato podmínka neplatí. Další podmínky krom těchto musí být také splněny v případě využití OPP na základě § 158e TrŘ.

3.4 Výhradní účel a subsidiarita používání OPP

V ustanovení § 158b odst. 2 TrŘ je upraveno, že použít jakýkoliv operativní pátrací prostředek lze jen k účelu, který je stanoven v zákoně. Mohou být využívány jen k získávání informací, které vedou k odhalování trestných činů, zjišťování jejich pachatelů a k předcházení trestným činům.³⁸ První věta § 158b odst. 2 TrŘ přesně stanoví, že „*OPP nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro řízení*“. Využívání těchto

³² ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 1988.

³³ HULÍNSKÝ, Petr. *K otázkám...*, s. 5.

³⁴ Sledování osob a věcí na základě § 158d odst. 3

³⁵ Použití agenta na základě § 158e odst. 4

³⁶ Pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem

³⁷ Pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 1992.

prostředků, i když jsou upraveny v rámci postupu před zahájením řízení, lze zpravidla využít i v řízení po zahájení trestního stíhání, nebo dokonce v rámci řízení před soudem. Zde se domnívám, že tato možnost nebude v praxi moc využívána z důvodu vyšší ostražitosti obviněných či obžalovaných osob, ale i tak se tato možnost v řádu jednotek případů využije.

Věta druhá tohoto ustanovení vyjadřuje subsidiaritu použití OPP tak, že omezuje jejich použití, tedy lze je využít jen tehdy, nejde-li dosáhnout sledovaného účelu jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně sníženo. Podle mého názoru musí být zásada subsidiarity taktéž zachována v rámci jednotlivých OPP. Použití agenta tedy půjde jen v případech, pokud nebude postačovat použití sledování osob a věcí nebo předstíraný převod. Mou úvahu potvrzuje též ustanovení § 158e odst. 5 TrŘ, kdy agent nepotřebuje ke sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2 a předstíranému převodu podle § 158c žádné další povolení.

3.5 Zásady aplikované v případě využití OPP

Zásady, které se uplatňují v souvislosti s operativními prostředky, můžeme rozdělit na základní zásady v trestním řízení a na zásady, které jsou využívány v případě postupů policie. Základní zásady jsou „určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení.“³⁹ Tyto zásady fungují jako záruka zákonného splnění cíle trestního řízení. „Základní zásady trestního práva procesního lze tedy definovat jako zpravidla v trestním řádu výslovně nebo mlčky vyjádřená, především ústavně podmíněná východiska tvorby, interpretace a aplikace systému trestněprávně procesních norem.“⁴⁰

a) Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů

Tato zásada je uvedena v § 2 odst. 1 TrŘ a říká, že nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon. Toto ustanovení vychází z čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Tato zásada se reflektuje v § 158b, kde se přesně stanoví, za jakých podmínek se mohou využít OPP. Dále stanovuje taxativní výčet OPP, oprávněné orgány tedy nemohou použít jiný prostředek nad rámec tohoto výčtu. V § 158 odst. 2 se stanovuje, že používání OPP nesmí sledovat jiný zájem, než získávání skutečností důležitých pro trestní řízení a dále, že tyto prostředky nelze použít, pokud je možné dosáhnout sledovaného účelu jinak.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 142.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 83.

b) Zásada presumpce nevinny

Orgány činné v trestním řízení jsou povinny prokázat všechny skutkové okolnosti s využitím všech dostupných prostředků, a tedy bezpečně prokázat vinu. I když někteří autoři ve svých člancích uvádějí, že: *“Z tohoto hlediska neposkytuje česká právní úprava prostor pro rozlišování mezi osobou se sklony (predispozicí) k páčání trestné činnosti a osobou, která takové sklony nemá“*⁴¹, pokud bychom vzali v úvahu možnost, že by se určitá predispozice ke spáchání trestného činu či recidivu pachatele měla projevit v rozhodování o návrhu či souhlasu OPP, dostali bychom se za hranici této zásady.

c) Zásada etiky postupu

Tato zásada souvisí především s etikou policejní a kriminalistické práce jako celku. V případě OPP se tato zásada použije tak, aby nemohly být užity k jiným účelům, než je boj s trestnou činností. Tato zásada cílí především na policejní orgán a policisty, kteří tyto prostředky využívají. Bohužel se u nás v minulosti objevily případy, kdy se nepodařilo tuto zásadu zcela dodržet.⁴²

d) Zásada veřejnosti

Zásada veřejnosti se při používání OPP neuplatní. Využije se později v řízení před soudem, kdy může být v určitých případech prolomena na základě tzv. utajených svědků. Institut utajeného svědka více rozebírám v dalších kapitolách.

e) Zásada utajenosti a ostražitosti

Tyto dvě zásady spíše patří mezi základní kriminalisticko-taktické zásady pro použití OPP. Zásada utajenosti je hlavním předpokladem pro úspěšné využití všech typů operativních prostředků, včetně těch podpůrných. Utajenost spočívá zejména v utajení jejich konkrétního použití v určitém prostředí, s jakým cílem se prostředek využívá a zejména proti komu se tyto prostředky využívají. Pokud by tedy došlo k prozrazení jakékoliv informace o jakékoliv utajené činnosti, o osobě, která ji vykonává či proti komu má být vykonávána, ztrácí tato činnost jakýkoliv smysl a byla by zcela zbytečná. Zásada ostražitosti souvisí s ochranou policistů, kteří vykonávají operativní činnost a prozrazením by mohli být oni či jejich blízké osoby ohroženy na životě.⁴³

⁴¹ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, WORATSCHOVÁ, Vladana. Posuzování policejní provokace. *Trestněprávní revue*, 2002, roč. 1, č. 11, s. 314.

⁴² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalisti...*, s. 99.

⁴³ Tamtéž

4. Předstíraný převod

Předstíraný převod byl do trestního řádu ustanoven novelizací trestního řádu č. 265/2001. Ve starém ZPČR⁴⁴ byl na rozdíl od účinné úpravy velice okleštěn. V té době existoval jen předstíraný převod věcí a jen dva typy věcí, které spadaly pod tento prostředek. Byly to věci, k jejichž držení je obvykle třeba zvláštního povolení nebo jejichž držení je nepřípustné.⁴⁵ Úmyslem předstíraného převodu je zejména kontakt s osobou, která má k dispozici předmět převodu plnění. Předstíraný převod bude tedy úspěšný především tehdy, pokud se podaří orgánům činným v trestním řízení vstoupit do zločineckého prostředí tak, že by mohly být svědkem tohoto převodu plnění, nebo být dokonce jedním ze subjektů tohoto převodu.

4.1 Předmět předstíraného převodu

Předmětem předstíraného převodu je podle § 158c odst. 1 TrŘ koupě, prodej nebo jiný způsob převodu předmětu plnění včetně převodu věci:

a) Věci, k jejichž držení je potřeba zvláštní povolení

Půjde zejména o věci, k jejichž dispozici bude potřeba povolení, průkaz, oprávnění či jinak vyjádřený souhlas veřejné moci. Do této skupiny budou patřit zejména střelné zbraně a střelivo, které jsou upraveny zákonem č. 119/2002 Sb. o zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů.

b) Věci, jejichž držení je nepřípustné

Tato skupina věcí je velice problematická. Pokud bychom vycházeli z gramatického výkladu, jednalo by se o věci, které nikomu nepatří, tedy res nullius. Zákonodárce nejspíš bral v úvahu věci, které mohou vlastnit jen určité osoby, jako např. radioaktivní materiál či zakázané střelivo.⁴⁶ Pod tuto skupinu patří zejména věci, které nesmí ze zákona nikdo vlastnit. Mezi ně se řadí např. návykové látky, zakázané zbraně či střelivo a radioaktivní materiál.⁴⁷ Podle mého názoru by bylo vhodné tuto část zrušit a rozšířit skupinu věcí pod písm. a), aby se mezi ně taktéž vztahovaly věci, které zákonodárce zamýšlel pod skupinou pod písm. b).

⁴⁴ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, účinném ke dni 21. června 1991

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ AULICKÝ, Petr. Materiální aspekty operativně pátracích prostředků. *Státní zastupitelství*. 2009, roč. 6, č. 2, s. 23.

⁴⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK..., s. 14.

c) Věci, které pochází z trestného činu

Zde mají orgány činné v trestním řízení povinnost zjistit, zda vůbec došlo k nějakému konkrétnímu trestnému činu a následně také zda daná věc z tohoto činu pochází. Především se bude jednat o padělané peníze.

d) Věci, které jsou určeny ke spáchání trestného činu

Pod tuto výšeč věcí budou spadat věci, které byly opatřeny k páchaní trestné činnosti, či existuje předpoklad, že budou použity v budoucnosti. Půjde zejména o kasařské náčiní nebo o zařízení na výrobu lihu či drog.⁴⁸

4.2 Povolení k provedení předstíraného převodu

Jak jsem již v úvodu naznačil, použití jakéhokoliv OPP více či méně zasahuje do ochrany základních lidských práv a svobod. Zákonodárce tedy stanovil několik opatření, která zabraňují zbytečnému a nadbytečnému využívání těchto prostředků a také zmírňování zásahu do osobních práv a svobod osob.

Prvním a zjevně nejdůležitějším prostředkem pro ochranu je, že policejní orgán, který chce vykonávat předstíraný převod, musí mít povolení státního zástupce a toto povolení musí být uděleno písemně. Povolení se vydává ve formě opatření, proti kterému není přípustná stížnost a nemusí se doručovat. Toto povolení nelze udělit telefonicky nebo faxem a taktéž ne prostřednictvím elektronické pošty se zaručeným elektronickým podpisem.⁴⁹

Pokud policejní orgán z důvodu časové tísně nestihne požádat o povolení k vykonání předstíraného převodu, má možnost tento úkon provést i bez souhlasu státního zástupce. Podmínkou je, že věc nesnese odkladu, resp. schválená žádost by přišla až po tom, co by pominuly okolnosti, pro které by bylo možné předstíraný převod provést. Pokud tedy policejní orgán provede převod bez předchozího souhlasu, musí o něj následně bezodkladně požádat a pokud do 48 hodin neobdrží souhlas, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace získané z tohoto úkonu nepoužít.

4.3 Postavení policisty při předstíraném převodu

Předstíraný převod vždy vykonává policista, který byl pověřen policejním orgánem a který obdržel souhlas k vykonání tohoto úkonu. K této věci se taktéž vyjádřila ve svém stanovisku⁵⁰ bývalá nejvyšší státní zástupkyně tak, že policista může mít dvojí postavení.

⁴⁸ AULICKÝ, Petr. *Materi...*, s. 24.

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 1998.

⁵⁰ Sbírnka výkladových stanovisek NSZ poř. č. 12/2002

Za prvé je to postavení svědka, které je v určitých situacích problémové (viz níže). Za druhé postavení policejního orgánu, pokud by byl dál jako policejní orgán ve věci činný a prováděl v ní trestní řízení. Ve druhém případě musí být policista, nebo dokonce policejní orgán provádějící předstíraný převod vyloučen z dalšího vykonávání úkonů trestního řízení.

V otázce výpovědi policisty jako svědka se taktéž vyjádřila a stanovila, že vyloučit policistu jako svědka není možné, protože TrŘ nezná institut vyloučeného svědka. Problém zde vidím v řízení před soudem, kde bude muset vypovídat policista, kterému bude utajena identita na základě § 102a TrŘ. K této problematice se vyjádřil ESLP nejdříve ve svém rozsudku Doorson proti Nizozemí ze dne 26. 3. 1996, kde bylo řečeno, že „uznání viny obviněného nesmí být založeno výlučně nebo v rozhodující míře na výpovědích utajených svědků.“⁵¹ To tedy znamená, že pachatele trestného činu nelze odsoudit jen na základě svědectví policisty, který prováděl předstíraný převod, a následně byla v trestním řízení utajena jeho totožnost. Dalším průlomovým rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva byla stížnost u ESLP ve věci Al-Khawaja a Tahery⁵². Oba tyto případy byly významné v tom, že v nich mělo být použito tzv. utajení totožnosti svědka. Zde byly stanoveny určité podmínky, podle kterých se může v řízení použít utajení totožnosti svědka.

První podmínkou je, zda je zde existence dobrých důvodů pro utajení svědka. Pod tuto podmínku bych zařadil např. výhrůžky smrti svědkovi či členům jeho rodiny. V tomto bodě mi přijde důležité zmínit, že v těchto dvou případech se jednalo o utajení totožnosti civilní osoby, ne příslušníka policie. Domnívám se, že příslušník policie, který vykonává své povolání, musí předpokládat vyšší ohrožení života jak pro sebe, tak pro svou rodinu. Tento bod bych bral jako splněný, pokud by výhrůžky smrti či ublížení na zdraví, vydírání nebo hrozby odvety policistovi nebo jeho rodině byly intenzivní.

Druhou podmínkou, kterou stanovil velký senát pro použití institutu utajení totožnosti svědka, je ta, že výpověď svědka je jediný a rozhodný důkaz. Zde se vyskytl problém vyplývající z rozhodnutí ÚS, který stanovil, že nemůže dojít k odsouzení obžalovaného výlučně nebo v převážné míře na základě výpovědi tzv. utajených svědků. V tomto nálezu se tedy ÚS ztotožnil s rozsudkem v Dorsoon proti Nizozemí.⁵³

Poslední podmínkou je povinnost zajištění vyvažujících opatření zásahu do práv obhajoby. Tato část testu je podle mého názoru nejvíce problematická.

⁵¹ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František. Skrytá reakce policie na již páchanou trestnou činnost, *Trestněprávní revue*, 2003, roč. 2, č. 1, s. 6.

⁵² Rozhodnutí ESLP ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království, ze dne 15. prosince 2011. Stížnost č. 26766/05 a č. 22228/06

⁵³ Nález ÚS ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 481/04

Ve věci Pesukic proti Švýcarsku postačovalo ESLP, že během výslechu pozorovali členové soudu utajovaného svědka při tom, jak mu jsou kladeny otázky obhájcem stěžovatele. Obhájce ani stěžovatel neměl možnost pozorovat svědka při odpovědích na otázky. Svědkovi byl taktéž změněn hlas, aby nebyla prozrazena jeho totožnost⁵⁴. V tomto případě ESLP tyto vyvažující opatření postačovala.

Ve věci Schatschaschwili proti Německu byly judikatorně překonány závěry předchozího rozhodnutí Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království v souvislosti s hodnocením důkazní váhy dotčených výpovědí. V tomto konkrétním případě byly svědkyně vyslechnuty v přípravném řízení vyšetřujícím soudcem, aby následně mohly odjet do Lotyšska. První dva body testu Al-Khawaja byly splněny. V posledním ale ESLP usoudil, že byl porušen článek 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Orgány činné v trestním řízení věděly, že nebude proveden výslech svědkyň v řízení před soudem, tedy u výslechu před vyšetřovacím soudem měl být taktéž obhájce stěžovatele. ESLP závěrem uvedl: „Soud je přesvědčen, že poskytnutí příležitosti k tomu, aby obviněný mohl nechat klíčového svědka obžaloby vyslechnout alespoň v přípravném řízení a prostřednictvím svého obhájce, představuje významnou procesní záruku práv obhajoby, jejíž absence má závažný dopad na posouzení celkové spravedlivosti řízení podle čl. 6 odst. 3 písm. d).“

Toto rozhodnutí ESLP klade na vnitrostátní soudy vyšší nároky ohledně posouzení, zda jsou v řízení dostatečně vyvažující faktory, které kompenzují obtíže způsobené obhajobě v důsledku přijetí výpovědi nevyslechnutých svědků. Takto musí soudy jednat i v případě, když se nejedná o výlučný či rozhodující základ pro stěžovatelovo odsouzení.⁵⁵ „*Síla vyvažujících faktorů nezbytných k tomu, aby bylo řízení považováno za spravedlivé, bude záviset na významu svědeckví nepřítomného svědka.*“⁵⁶

Dále se v rozsudku uvádí, že bude vhodné provádět všechny tři kroky testu, který vychází z rozsudku Al-Khawaja, postupně tak, jak jsou zde uvedeny. V určitých případech, zejména pokud by se jednalo o rozhodující test, který by ukázal, zda je řízení spravedlivé či naopak, je možnost změnit pořadí jednotlivých kroků testu. Všechny tři kroky testu spolu navzájem souvisejí a slouží zejména ke zjištění, zda je trestní řízení spravedlivé.

⁵⁴ MEISNEROVÁ, Lucie. *Zachování práva na spravedlivý proces při výslechu utajovaného svědka v kauze Pesukic proti Švýcarsku*. epravo.cz, 20. ledna 2015 [cit. 23. června 2017]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zachovani-prava-na-spravedlivy-proces-pri-vyslechu-utajovaneho-svedka-v-kauze-pesukic-proti-svycarsku-96552.html>

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. autorský komentář ve věci Schatschaschwili proti Německu, [Systém ASPI] stav k 13. červnu 2017

⁵⁶ Rozsudek ve věci Schatschaschwili proti Německu ze dne 15. prosince 2015. Stížnost č. 9154/10

ÚS⁵⁷ za dostatečné vyvažující záruky bere např. výpovědi osob, které podporují výpověď nepřítomného svědka, možnost vyslechnutí svědka obhajobou, případně přehrání videozáznamu výpovědi svědka.

Z těchto rozsudků tedy vychází jednoznačný závěr. ESLP se vyjádřil v tom smyslu, že obhajoba musí mít možnost vyslechnout klíčového svědka buďto v přípravném, nebo i v řízení před soudem. V našem případě tedy pokud je jediným důkazem obžaloby policista, může být použita audiotechnika, která dokáže změnit hlas svědka.

4.4 Záznam o provedení předstíraného převodu

Následně, co byl předstíraný převod proveden, sepíše policejní orgán záznam, který doručí státnímu zástupci. Ten dle tohoto záznamu zkontroluje, zda byly dodrženy všechny zákonné podmínky a jestli mohou důkazy, které byly pořízeny při předstíraném převodu, být dále použity jako důkazní prostředky při řízení před soudem. Pokud státní zástupce zjistí jakékoli nedodržení zákonných podmínek či jiné vady, písemně na ně upozorní příslušného nadřízeného policejního orgánu.⁵⁸ Profesor Šámal ve svém komentáři uvádí: „Záznam tedy slouží především k informaci státnímu zástupci, a zpravidla nikoli k důkazu v pozdějších stádiích trestního řízení“. Této teorii bych rád oponoval jak § 89 odst. 2 TrŘ, který stanoví, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, tak i Sbirkou výkladových stanovisek NSZ poř. č. 12/2002, kde bývalá státní zástupkyně dělí povahu záznamu do několika východisek. Prvotní přístup je ten, že tento záznam je informací určenou pro státního zástupce, který vykovává dozor ve věci, a sděluje mu, že byl vykonán předstíraný převod. Dále může být brán jako doklad svědčící o průběhu předstíraného převodu. Pro naši teorii jsou důležité další dva body, že záznam je nositelem informací, tedy jedním z důkazních prostředků, a také že může být sám o sobě důkazem, pokud byl použit v souladu se zákonem. Tuto teorii dále potvrzuje to, že policejní orgán nemá možnost dokumentovat zvukovými, obrazovými nebo jinými záznamy, které jsou uvedeny v § 158b odst. 3 TrŘ. „*Není tu totiž jiného důkazního prostředku, s výjimkou samotného svědectví osob, jež se na provedení předstíraného převodu zúčastnily, jímž by bylo možno průběh takového úkonu prokázat.*“⁵⁹ Z toho následně vychází, že záznam o provedení předstíraného převodu může být za dodržení zákonných podmínek použit jako důkaz v trestním řízení.

⁵⁷ Nález ÚS ze dne 3. listopadu 2016, sp. zn. I. ÚS 1860/16-1

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 1999.

⁵⁹ Sbirka výkladových stanovisek NSZ poř. č. 12/2002

4.5 Analýza využívání předstíraného převodu

Závěrem bych chtěl uvést jen malou statistiku využití předstíraného převodu. Budu vycházet z výzkumu Jiřího Mazánka z roku 2006⁶⁰ a analýzy Transparency International⁶¹, která se týká jen soudních rozhodnutí ve věcech úplatkářských trestných činů od 1. ledna 2010 do 30. dubna 2012. Za toto časové období byl předstíraný převod učiněn jen třikrát. V těchto případech šlo o jeden rozsudek okresního soudu a dva rozsudky soudu krajského. Zajímavý je především případ, který byl projednáván před okresním soudem⁶². V tomto případě předstíraný převod vykonávaly a zároveň zaznamenávaly soukromé subjekty (reportéři televize) a policie sledovala tento záznam z vedlejší místnosti. Tento úkon byl prováděn jako neodkladný bez souhlasu státního zástupce. Okresní soud se přiklonil na stranu policistů a úřední záznam byl zahrnut mezi důkazy. Odvolací soud ale ve svém odůvodnění konstatoval, že předstíraný převod mohou vykonávat jen policisté, a že se tedy nejednalo o předstíraný převod, ale jen o pořízený soukromý záznam o schůzce.

V tomto výzkumu odpovídaly útvary, které působí na úseku vyšetřování hospodářské kriminality. Z výzkumu vyplynulo, že užívání předstíraného převodu není příliš časté, jelikož tento prostředek nebyl nikdy užit třemi čtvrtinami dotazovaných. Častější užívání probíhalo jen u Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality.

Na základě výše popsaných skutečností se domnívám, že právní úprava předstíraného převodu je zdařilá. Problém by se mohl vyskytnout u osob, které jsou součástí tohoto úkonu. Tímto mám na mysli jak policisty, kteří vykonávají předstíraný převod, tak státní zástupce, kteří mají povinnost dozorovat tento prostředek, a v neposlední řadě i soudce, kteří projednávají danou věc. V případě policistů se nejvíce obávám jejich nepovoleného zapojování do předstíraného převodu, tedy iniciace z jejich strany. Zejména se domnívám, že postupem času se na policisty, kteří vykonávají předstíraný převod, budou klást čím dál větší nároky. Nemluvím jen o vzrůstající možnosti újmy na zdraví, ale taktéž o vyšší celkové psychické náročnosti na osobu, která vykonává předstíraný převod. Soudci a státní zástupci byli v minulých letech nejvíce kritizováni za nedbalé, či dokonce úmyslné vyzrazování

⁶⁰ MAZÁNEK, Jiří. Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. 10, č. 2, s. 7.

⁶¹ *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. Praha: Transparency International, 2012 [cit. 2017-04-25]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Analýza_soudních_rozhodnutí_vydanych_v letech_2010_až_2012_ve_věcech_úplatkářských_trestných_činů.pdf

⁶² Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 23. listopadu 2011, sp. zn. 22T 77/2011

totožnosti. Obhájci obžalovaných se zabývali především zjišťováním totožnosti policisty či jiného informačního zdroje, než aby hájili svého klienta.⁶³

⁶³ BROŽ, Jiří. *Využití předstíraného převodu v praxi. In HUNDÁK..., s. 85.*

5. Sledování osob a věcí

Sledováním osob a věcí se podle § 158d TrŘ rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Oprávněnými subjekty ke sledování osob a věcí jsou policisté, kteří jsou zařazeni u útvaru či organizačního článku SKPV. „*Písemnou žádost schválenou služebními funkcionáři i písemné povolení státního zástupce nebo soudce (viz. dále) předloží policejní orgán specializovanému pracovišti, se kterým byla žádost projednána. Specializované pracoviště provádí sledování osob a věcí v rozsahu definovaném v písemném povolení státního zástupce či soudce. Získané informace zpracovává do písemné zprávy pro vyžadujícího pracovníka či provádí dokumentaci pomocí technických prostředků a jejich evidenci vede ve spise sledování.*“⁶⁴

5.1 Druhy sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí vychází z klasické kriminalistické metody pátrání po osobách nebo po věcech, na kterou do značné míry navazuje a významně ji doplňuje a obohacuje.⁶⁵

Na základě ustanovení § 158d TrŘ lze rozlišit tři základní druhy sledování, které mohou být použity:

- a) Tzv. obecné sledování podle § 158d odst. 1 TrŘ, při kterém nejsou pořizovány žádné zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo byl zjišťován obsah jiných písemností. O tomto sledování se nedají v pozdější fázi řízení provádět žádné důkazy.⁶⁶
- b) Dalším typem je sledování, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a je třeba písemného povolení státního zástupce.⁶⁷
- c) Posledním typem je sledování, kterým je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. Tento typ sledování lze provést jen na základě předchozího souhlasu soudce.

Prvním typem sledování je sledování, kdy policisté nesmí používat žádnou operativní techniku, která by vytvářela jakékoliv záznamy o sledování určité osoby nebo věci. Policista

⁶⁴ *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2015* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/analyza-odposlechu-a-sledovani-2015.aspx

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2003.

⁶⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK..., s. 16.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2005.

tedy většinou vykonává sledování osob fyzicky sám, aby zmapoval chování, komunikaci či denní rutinu sledované osoby. Skutečnosti, které při tomto typu sledování nastanou, nebudou technicky zadokumentovány, a budou tedy sloužit převážně jako technická pomoc pro následující operativní činnost. Prof. Šámal ve svém komentáři uvádí, že jestliže bude v pozdějším stádiu trestního řízení třeba, aby skutečnosti zjištěné při tomto sledování byly použity jako důkaz pro trestní řízení, může být vyslechnut do protokolu policista jako svědek. Zde lze pochybovat, zda by výslech osoby, která prováděla sledování, nebyl kontraproduktivní. Pokud budeme brát v úvahu, že na sledování osob jsou přímo určeni policisté, tak se domnívám, že prozrazení jejich totožnosti anebo podoby by znamenalo ukončení jejich činnosti při sledování této nebo dokonce každé další osoby. Nápomocný by v tomto případě mohl být § 102a TrŘ, kdy osoby, které vykonávají předstíraný převod nebo jsou použity jako agent a jsou vyslýchány jako svědek, mají zaručení utajení podoby a totožnosti. V tomto ustanovení se výslovně nemluví o sledování osob a věcí, ale domnívám se, že by bylo možné toto ustanovení analogicky použít i na tento operativě pátrací prostředek.

Druhý typ sledování se od prvního typu liší tím, že může být využívána operativní technika, která zaznamenává zvukové, obrazové nebo jiné záznamy ve smyslu § 158b odst. 3 TrŘ.⁶⁸ Tyto záznamy musí být pořízeny v průběhu samotného úkonu a nejde tedy, jako v případě prvního typu sledování, využít provádějícího policistu jako svědka.⁶⁹ U tohoto typu je povinnost policejního orgánu provádějícího sledování zažádat o povolení státního zástupce, které je vydáno jen na základě písemné žádosti pověřeného policejního orgánu. Tato žádost musí obsahovat údaje o podezření z trestné činnosti, které musí být specifické, a dále také náležité odůvodnění, proč je potřeba pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, anebo dokonce zdůvodnění nutnosti zásahu do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo tajemství jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí.⁷⁰ Toto povolení, stejně jako u ostatních OPP, se vydává ve formě opatření. Judikatura k této problematice dále říká: „*Pokud tedy obecný soud rozhodne o vině především na základě OPP citelně zasahujícího do soukromí osoby, aniž by byl efektivně přezkoumán návrh na pořízení takového důkazu a aniž by byly zaznamenány ve spise všechny relevantní skutečnosti odůvodňující jeho povolení, porušuje ústavně garantovaná práva a svobody.*“⁷¹ V tomto případě bylo povoleno státním

⁶⁸ Tedy tyto záznamy mohou být následně použity jako důkaz, pokud byly získané způsobem odpovídajícím ustanovení tohoto zákona.

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2004.

⁷⁰ Tamtéž s. 2008.

⁷¹ Nález ÚS ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. II.ÚS 2806/08

zastupitelstvím sledování osob a věcí a toto bylo odůvodněno následovně: „*Žádost o souhlas k tomuto operativně pátracímu prostředku byla odůvodněna tím, že prováděným odposlechem a záznamem tří účastnických telefonních stanic se potvrdilo podezření z páčání trestného činu poškozování spotřebitele podle...*“.⁷² ÚS v tomto nálezu dále uvedl: „...*odposlouchávání telefonních rozhovorů veřejnou mocí (stejně jako jiné tajné sledování) představuje vážné omezení základních práv. Z ústavního pořádku plyne, že k omezení osobní integrity a soukromí (tj. k prolomení ochrany) může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a jen je-li to nezbytné a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak. Při nedodržení některé podmínky jde o zásah protiústavní.*“ Domnívám se, že tyto podmínky, které ÚS uvedl, by se mohly taktéž vztahovat i na nedostatečně odůvodněnou či jakkoliv vadnou písemnou žádost o povolení sledování osob a věcí.

Posledním typem sledování je sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ, které zasahuje do některých základních práv a svobod, konkrétně pokud je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo je zjišťován obsah písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. Součástí tohoto sledování je i povolení vstupu do obydlí za účelem instalování operativní techniky⁷³ a při tomto vstupu nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které vedou k umístění technických prostředků. K této problematice se taktéž vyjádřil v několika nálezech ÚS. Např. v nálezu sp. zn. I. ÚS 3038/07 ze dne 29. února 2008 tak, že „... *z ústavního pořádku plyne, že k omezení osobní integrity a soukromí (tj. k prolomení ochrany) může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a jen je-li to nezbytné a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak. Při nedodržení některé podmínky jde o zásah protiústavní.*“ Toto sledování na rozdíl od druhého typu může být uskutečněno jen na základě předchozího povolení soudece. Zde by se mohl vyskytnout problém, protože nikde není určeno, která osoba tuto žádost má soudci předkládat. Měl by to být státní zástupce, který dozoruje a už například povoloval sledování, anebo by to měl být policejní orgán. Podle mého názoru se bude rozhodovat případ od případu podle domluvy policejního orgánu a státního zástupce.

V § 158d odst. 6 TrŘ je následně upraven ještě jeden typ sledování. K tomuto sledování postačuje policejnímu orgánu souhlas osoby, která má být sledována. Tento souhlas musí být výslovný, nepostačuje tedy jen konkludentní či dodatečné dání souhlasu. V případě tohoto sledování má policie pravomoci jak podle § 158d odst. 2, tak dokonce podle odst. 3 TrŘ. V tomto případě může být tudíž sledována jak osoba, která dala souhlas, tak

⁷² Tamtéž

⁷³ Zejména odposlouchávací zařízení, minikamery, prostorový odposlech a další.

osoba, která vlastní nebo oprávněně drží věc, která má být sledována. Tyto případy připadají v úvahu zejména v případě vydírání, kdy policie může sledovat poškozeného či jeho věc. K tomuto úkonu policie již nemusí vydávat žádný příkaz, sledování bude provedeno ihned po povolení.⁷⁴

5.2 Cíl OPP sledování osob

Cílem OPP sledování osob a věcí je získávání poznatků o osobách a věcech utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Tímto způsobem se zjišťují skutečnosti, které nasvědčují, že byl spáchán trestný čin a následně také i k objasňování a prokazování skutečností důležitých pro trestní řízení. Na rozdíl od ostatních operativních prostředků se oprávněné orgány aktivně nezapojují do trestné činnosti, takže nemají vliv na skutkovou činnost pachatelů. Oprávněné orgány získávají poznatky utajovanými způsoby vůči osobám, které jsou sledovány, zejména technickými prostředky na dálku anebo prostorovými odposlechy. Sledování osob a věcí může napomáhat oprávněným orgánům se zjišťováním totožností pachatelů, spolupachatelů anebo také o jejich pohybu.

5.3 Protokol a záznam o sledování osob a věcí

V případě, že pověřený policejní orgán chce využít záznam, který byl pořízen při sledování, musí k němu být připojen protokol, který byl sepsán policejním orgánem a má náležitosti podle § 55 a 55a TrŘ. Jedná se zejména o čas a dobu sledování, místo, kde bylo sledování uskutečňováno, typ prováděného záznamu, tedy zda byl zvukový, obrazový či jiný. A v neposlední řadě také popis činnosti osoby, která byla sledována v okamžiku pořizování záznamu, anebo pokud se jednalo o sledování věci, tak o polohu věci, o kterou se jednalo. Pokud by nasvědčovaly okolnosti, že provádějícímu policistovi hrozí újma na zdraví či jiné vážné nebezpečí porušení jeho základních práv, je možné, aby nebyly v protokolu údaje, které by mohly vyzradit jeho skutečnou totožnost na základě ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ.⁷⁵ Domnívám se, že by i v tomto případě mohl být využit institut podle § 102a TrŘ, který se vztahuje jen na osobu, která je služebně činná v policejním orgánu nebo je policistou jiného státu a byla v trestním řízení použita jako agent, nebo osoba, která prováděla předstíraný převod. Záznam, který byl pořízen v jedné trestní věci, lze taktéž použít jako důkaz v jiné trestní věci, pokud je v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo pokud k tomu dala souhlas osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasáhnuto (§ 158d odst. 10

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2009.

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2009–2010.

TrŘ). Pokud i přes použití tohoto operativního prostředku nezíská policejní orgán skutečnosti důležité pro trestní řízení, má na základě § 158d odst. 8 TrŘ povinnost zničit záznamy předepsaným způsobem. O tomto zničení se sepíše protokol, ve kterém je taktéž stanoven způsob jeho zničení.⁷⁶

5.4 Práva a povinnosti oprávněných orgánů

Mezi oprávněné orgány, které mohou vykonávat OPP sledování osob a věcí, se řadí policejní útvary, které jsou vyjmenovány výše. Jak již bylo uvedeno, povinnosti oprávněných orgánů se v trestním řízení liší podle typu sledování. U prvního typu nepotřebují povolení, pokud zaznamenávají zvuk, obraz a jiné záznamy, potřebují povolení státního zástupce, a u posledního typu sledování, pokud zasahují do některých zaručených základních práv a svobod, potřebují povolení soudce.

Policejní orgán může zahájit sledování podle § 158d odst. 2 TrŘ i bez povolení státního zástupce, pokud by hrozilo, že by do doby, než by byl souhlas opatřen, bylo by sledování zmařeno. Po zahájení sledování musí být o povolení bezodkladně dodatečně požádáno a musí zde být splněna lhůta 48 hodin na vydání povolení. Do této lhůty se taktéž započítává čas pro rozhodnutí státního zástupce a následné doručení pověřenému policejnímu orgánu. Státní zástupce musí v této žádosti posuzovat, zda byly splněny stanovené podmínky pro provedení sledování osob a věcí bez povolení a zda byly tyto podmínky již v době, kdy bylo započato sledování.⁷⁷ Pokud nebude dodáno policejnímu orgánu následně povolení o zahájení ve stanovené lhůtě, musí sledování ukončit a záznam zničit a pokud se dozvěděl další informace, tak je nesmí v dalším řízení použít.

Trestní řád v § 158d odst. 9 dává policii pravomoci požadovat od provozovatelů telekomunikačních činností a dalších subjektů bezúplatně nezbytnou součinnost pro úkony sledování osob a věcí. Mezi další subjekty se řadí pošta či další osoby, které provádějí zásilku. Přesný způsob a rozsah této součinnosti má pravomoc určit pověřený policejní orgán, a proto se vždy postupuje podle pokynů policejního orgánu provádějícího sledování. Pokud vznikne v průběhu sledování potřeba vyžadovat informace od těchto subjektů, je třeba, aby si policejní orgán vyžádal informace, které jsou potřebné k nařízení odposlechu podle § 88 TrŘ nebo k vyžádání údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a TrŘ. Stejně povinnosti má policejní orgán i v případě zadržení a otevření zásilek, jejich záměny a sledování na základě § 86 až 87c TrŘ. Výše vyjmenované subjekty se v případě součinnosti

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2010.

⁷⁷ Tamtéž s. 2008.

nemohou dovolávat povinnosti mlčenlivosti, která jim vyplývá ze zvláštních zákonů. Další možností, jak může pověřený policejní orgán zjišťovat informace o sledované osobě, je možnost v případech stanovených zákonem a v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu žádat od právnické či fyzické osoby poskytnutí provozních a lokalizačních údajů způsobem umožňujícím dálkový a nepřetržitý přístup. Osoby, které jsou o tyto informace požádány, musí žádosti vyhovět bez zbytečného odkladu (§ 66 odst. 3 zákona ZPČR).

5.5 Analýza sledování osob a věcí Policií ČR a GIBS

Na rozdíl od ostatních OPP, u sledování osob a věcí existuje následná kontrola způsobu a četnosti vykonávání tohoto úkonu. Tato kontrola vychází z § 98 ZPČR⁷⁸ a je v kompetenci Poslanecké sněmovny, která k tomu zřizuje kontrolní orgán⁷⁹. Ten se skládá z poslanců určených Poslaneckou sněmovnou. Tento orgán kontroluje dodržování zákonných ustanovení v příslušných útvech po předchozím vyrozumění příslušného ministra. Ministr musí předkládat na žádost kontrolního orgánu informace o použití tohoto OPP a nejméně dvakrát do roka zprávu o použití operativního prostředku sledování osob a věcí. Následně musí příslušný ministr jednou ročně podávat vládě, příslušnému výboru Poslanecké sněmovny a kontrolnímu orgánu analýzu použití úkonu sledování osob a věcí a dalších v tomto ustanovení vyjmenovaných.

V roce 2015 bylo zaznamenáno 4476 úkonů sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2, 3 a 6 TrŘ. Nejvíce těchto úkonů využil Útvar pro odhalování organizovaného zločinu (743), Národní protidrogová centrála (516) a Služba kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství Policie Jihomoravského kraje (487). Z celkového počtu sledování osob a věcí se jednalo o 3263 úkonů povolených státním zástupcem, 1196 úkonů s povolením soudce a jen 17 úkonů se souhlasem osoby, do jejichž práv a svobod má být zasahováno. Pokud jde o druh trestné činnosti, nejvíce, a to 1410 úkonů, bylo využito v souvislosti s toxikománií, následuje násilná trestná činnost s 655 úkony a trestné činy proti veřejnému zájmu s 504 úkony. V rámci násilné trestné činnosti bylo sledování osob a věcí nasazováno zejména na trestný čin vydírání (39,3 %), loupeže (22,1 %) a vraždy (13,7 %). V rámci trestné činnosti proti veřejnému zájmu šlo zejména o úplatkářskou trestnou činnost (35,6 %), převaděčství (21,8 %) a zneužívání pravomoci veřejného činitele (17,5 %). Velice důležitá je otázka efektivity sledování osob a věcí v rámci trestního řízení. Z celkového počtu 4476

⁷⁸ ZPČR

⁷⁹ Stálá komise pro kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací.

úkonů bylo 66,5 % využito jako přímý podíl pro trestní řízení, v 11,6 % nebyly získané informace dále využity v trestním řízení a v necelých 10 % byl úkon nevyužit.

Posledním poznatkem je využívání sledování osob a věcí v souvislosti s organizovanou skupinou. Využití s vazbou na organizovanou trestnou činnost proběhlo v 31,1 % z celkového počtu úkonů. Nejvíce jich bylo využito u útvaru služby kriminální policie a vyšetřování s celostátní působností, tedy především ÚOOZ (470 úkonů v souvislosti s organizovanou trestnou činností, což je 63,3 % úkonů tohoto útvaru) a Národní protidrogové centrály (325 úkonů, což je 63 % úkonů tohoto útvaru). U útvarů spadajících pod Krajské ředitelství byly použity úkony sledování osob a věcí v 17,9 % případů souvisejících s organizovanou skupinou.

V rámci roku 2015 Generální inspekce bezpečnostních sborů ukončila 192 úkonů sledování osob a věcí dle § 158d TrŘ. Z tohoto celkového počtu bylo realizováno 136 úkonů na základě povolení státního zástupce (§ 158 odst. 2 TrŘ), 51 úkonů na základě povolení soudce (§ 158d odst. 3 TrŘ) a 5 úkonů na základě souhlasného projevu osoby, do jejichž práv a svobod má být zasahováno (§ 158d odst. 6 TrŘ). Nejvyšší počet úkonů z pohledu cílové skupiny byl zaměřen proti příslušníkům nebo zaměstnancům PČR (109 úkonů), dále 9 úkonů proti příslušníkům či zaměstnancům Vězeňské služby ČR a proti příslušníkovi či zaměstnanci Celní správy ČR 15 úkonů. Posledních 59 úkonů bylo zaměřeno proti civilní osobě stojící mimo vyjmenované bezpečnostní sbory.⁸⁰

⁸⁰ Analýza použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí podle trestního řádu Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015. *Www.vlada.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-25]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_4_Material_7.pdf

6. Agent

Posledním typem OPP je použití agenta. Tento prostředek nejvíce zasahuje do základních práv a svobod, a tedy má oproti předešlým operativním prostředkům stanoveno více podmínek, které musí být splněny před započítáním úkonu. Institut agenta se bude nejvíce využívat proti trestným činům spáchaným mezi vzájemně souhlasícími osobami, tedy hlavně při potírání obchodu s drogami, kuplířství či korupce.⁸¹ Tento institut se proto využije zejména v případě, kdy je do trestné činnosti zapojeno velké množství organizovaných zločineckých skupin a dá se do nich tedy vstupovat jen s velkými obtížemi. Dalším problémem u této trestné činnosti je fakt, že koneční uživatelé drog, osoby, které poskytují úplatky, podnikatelé, kteří perou špinavé peníze atd., se mnohdy necítí činností těchto skupin poškozováni, a nemají tedy zájem svědčit proti těmto zločineckým seskupením.⁸² Na druhou stranu ale z analýzy⁸³ vyplývá, že z počtu dvou set čtyřiceti sedmi pravomocných rozhodnutí ve věcech úplatkářských trestných činů nebyl použit agent ani jedinou. Stejně závěry vychází z podobného výzkumu z let 2007 až 2009, kde bylo zanalyzováno 233 pravomocných rozhodnutí ve věcech úplatkářských trestných činů s totožným výsledkem. Podobná využitelnost vychází z průzkumu z roku 2006. Zde vyšlo, že velká většina útvarů agenta vůbec nevyužila. Zřídka byl užíván u celorepublikového či pražského útvaru.⁸⁴

6.1 Podmínky využití

Podle zásady subsidiarity, která platí jak v případě OPP obecně jako celku, tak i mezi nimi navzájem, používá se agent, pokud nepostačuje předstíraný převod či sledování osob a věcí. Na rozdíl od předchozích prostředků má použití agenta přísnější podmínky pro jeho využití. První podmínka je stanovena v § 158e odst. 1 TrŘ, kdy agent může být využit jen pro trestné činy, pro které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně osm let a dále pro trestné činy, které jsou taxativně stanoveny v § 158e odst. 1 TrŘ, či proti úmyslnému trestnému činu, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva.

6.2 Osoba agenta

⁸¹ HULÍNSKÝ, Petr. *K podmínkám využití OPP v boji proti korupci*. In *NOVOTNÝ...*, s. 52.

⁸² SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, WORATSCHOVÁ, Vladana. *Posuzování...*, s. 313.

⁸³ Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů [online]. Praha: Transparency International, 2012 [cit. 2017-04-25]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Analýza_soudních_rozhodnutí_vydanych_v letech_2010_až_2012_ve_věcech_úplatkářských_trestných_činů.pdf

⁸⁴ MAZÁNEK, Jirí. *Operativně pátrací...*, s. 7.

V § 158e TrŘ je stanoveno, že agentem může být jen *příslušník PČR* nebo *příslušník GIBS*, který plní úkoly uložené řídicím orgánem. Dále může být na našem území agentem příslušník zahraničního bezpečnostního sboru, a to za podmínek, v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem o justiční spolupráci ve věcech trestních. Podle tohoto zákona může na území ČR působit jako agent příslušník zahraničního bezpečnostního sboru. K povolení činnosti policisty jiného státu je příslušný Vrchní soud v Praze na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství v Praze. Příslušník bezpečnostního sboru cizího státu je vázán právním řádem ČR a jeho činnost je řízena PČR. (§ 59 ZPČR). Další možnost použití agenta je uvedena v zákoně o Celní správě ČR. Orgány celní správy mohou využít OPP na základě § 63 tohoto zákona.

Podle mého názoru je tato část úpravy velice přísná. Pokud ji srovnáme se slovenskou právní úpravou, zjistíme, že slovenské policejní orgány mají v určitých případech možnost využít osobu rozdílnou od příslušníka policejního sboru. Tato osoba se může dobrovolně přihlásit nebo může být policejním orgánem získána, většinou jde o osobu, která je již jakkoliv angažovaná v konkrétním případě. S takovou osobou musí být proveden pohovor, který vede osoba příslušná k policejnímu orgánu, který je v této věci činný, musí podepsat prohlášení o dobrovolnosti a mlčenlivosti. Dále musí souhlasit s možností, že by v případě potřeby byla vyslýchána jako svědek v trestním řízení. Možnost využít jinou osobu, než je policista, lze jen v případě odhalování, zjišťování a usvědčování pachatelů korupce ve vztahu k veřejným činitelům nebo zahraničním veřejným činitelům.

Mám za to, že příprava policisty na roli agenta je velice časově náročná, a bylo by tedy v určitých případech výhodnější, pokud by osoba agenta nebyl jen policista, ale např. osoba, která jedná ve prospěch policie a současně by již patřila do zločinného spolčení.⁸⁵

Dalším problémem může být, že organizované zločinecké skupiny jsou založeny na etnickém principu. Bude tedy velice složité do této skupiny zavést agenta, který není součástí této etnické skupiny.⁸⁶ Zde bych navrhl, aby mohla být agentem taktéž jiná osoba než policista nebo příslušník GIBS, stejně jak je to např. ve slovenské právní úpravě. Nebránil bych se ani možnosti použít osobu, která není příslušníkem Policie, i na jinou trestnou činnost, než je stanoveno ve slovenském právním řádu. Mám za to, že by tato možnost mohla dokonce fungovat pro všechny trestné činy, tímto způsobem by policejním orgánům odpadla nutnost složitě připravovat policisty na jejich roli. Je samozřejmé, že by vždy nakonec

⁸⁵ HULÍNSKÝ, Petr. *K podmínkám využití OPP v boji proti korupci. In NOVOTNÝ...*, s. 56.

⁸⁶ KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, roč. 14, č. 8, s. 224.

záleželo jen na policejním orgánu, jakou osobu by použil, jen předpokládám, že by jim tato možnost mohla dopomoci k častějšímu a lepšímu využívání tohoto prostředku.

6.3 Návrh na povolení agenta

Oproti předchozím OPP návrh na povolení agenta navrhuje státní zástupce vrchního státního zastupitelství a povoluje soudce vrchního soudu. „Podle pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009 plyne, že dospěje-li dozorový státní zástupce k závěru, že má být použit agent, předá věc orgánu s pokynem, aby neprodleně projednal s vrchním státním zastupitelstvím použití agenta; současně vrchní státní zastupitelství o svém pokynu informuje s odůvodněním.“⁸⁷ Příslušný k podání návrhu je státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci.^{88,89} Od podání návrhu se v celé věci vedle sebe vyskytují dva státní zástupci, státní zástupce vrchního státního zastupitelství a státní zástupce dozorující. Ustanovením § 18a⁹⁰ je rozdělena jejich příslušnost. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství je příslušný ke vztahu důvodnosti a zákonnosti použití agenta a dozorující státní zástupce je příslušný k procesním postupům a jejich významu pro trestní řízení.⁹¹ Dozorující státní zástupce musí učinit veškerá opatření, aby nedošlo k vyzrazení informací o přijímaných opatřeních a nebyl tak zmařen účel trestního řízení či ohroženo zdraví či život osoby.⁹² Dále je státní zástupce vrchního státního zastupitelství oprávněn vyžadovat údaje, ze kterých by mohlo být posouzeno, zda dále trvají důvody pro využití agenta a zda již není použití protiprávní. Policejní orgán, který vykonává řídicí funkci nad agentem, musí předkládat tomuto státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta a on dále informuje dozorujícího státního zástupce nad zachováním zákonnosti a dohodne s ním další postup potřebný pro splnění účelu.

Důležitou podmínkou pro to, aby bylo povolení akceptováno soudcem vrchního soudu, jsou obsahové náležitosti. V § 158e odst. 4 TrŘ jsou vymezeny obsahové náležitosti každého návrhu na povolení agenta. Návrh musí obsahovat účel použití agenta, dobu, po kterou bude agent použit a v neposlední řadě údaje, které umožňují identifikaci agenta. Účelem se rozumí především informace o charakteru trestné činnosti, o níž jde, a záměr, který

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2027.

⁸⁸ § 18a Vyhláška č. 23/1994 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ Pokud nelze takové státní zastupitelství určit, je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má **sídlo policejní orgán**, který návrh na použití agenta podal. - Článek 18a odst. 2 věta za středníkem vyhlášky č. 23/1994 Sb.

⁹⁰ Vyhláška č. 23/1994 Sb., vyhláška...

⁹¹ FENYK, Jaroslav, ŠANTA, Ján. *Právní ...*, s. 6.

⁹² Článek 18a odst. 1 vyhlášky č. 23/1994 Sb...

použití agenta sleduje. Dobou se myslí určitý časový úsek, kdy je možné agenta použít, aby bylo dosaženo účelu sledování.⁹³ Činnost agenta lze opakovaně prodlužovat, opět na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství, návrh musí být doručen soudci vrchního soudu včas, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení, aby se mohl soudce včas seznámit s vyhodnocením dosavadní činnosti agenta. Toto vyhodnocení vypracovává po dohodě se státním zástupcem pověřený policejní orgán.⁹⁴ Nejproblematictější obsahovou náležitostí se mi jeví uvedení identifikačních údajů osoby. Pravou identitu agenta by podle zákonné úpravy měl znát pověřený policejní orgán, dozorující státní zástupce, státní zástupce vrchního státního zastupitelství a soudce vrchního soudu. Podle mého názoru je to více osob, než by bylo třeba, pokud pověřený policejní orgán splní podmínku účelnosti použití agenta, přijde mi tato informace o pravé identitě policisty nepotřebná. V těchto případech čím méně osob zná pravou identitu policisty, tím lépe, protože zde existuje pravděpodobnost vyzrazení. Bohužel nejde zcela spolehlivě zabránit prozrazení pravé identity, ale myslím si, že nejlepší způsob, jak se k tomu alespoň přiblížit, je ten, že tuto informaci bude znát co nejméně osob. Domnívám se, že dostačující způsob je, pokud nadřízený policisty bude znát jeho pravou totožnost a tato informace bude v utajeném spise, který bude mít jen on, a ostatní osoby, které se musí seznámit s jeho totožností, ho budou znát jen na základě určitého jména, pseudonymu či čísla.

6.4 Zastírání skutečného úmyslu agenta

Pokud je potřeba zastírat totožnost policisty k použití agenta, k jeho přípravě či k jeho ochraně je možné na základě § 158e odst. 2 TrŘ:

- vytvořit legendu o jiné osobní existenci,
- provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštních oprávnění, povolení či registrace,
- zastírat příslušnost k policii či GIBS.

Zákon výslovně opravňuje agenta, aby v rámci své činnosti využil všechny tři způsoby. Je-li nezbytné, aby byla vytvořena zcela věrohodná osobní totožnost agenta, je potřeba tuto legendu taktéž zanést do informačních systémů provozovaných podle jiných právních předpisů. Tímto způsobem se dosáhne věrohodnosti a je maximálně sníženo riziko

⁹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2024.

⁹⁴ Tamtéž s. 2025.

prozrazení skutečné identity agenta. Osobní údaje⁹⁵ se zapisují do informačních systémů veřejné správy⁹⁶ a dalších informačních systémů, které jsou provozovány na základě zvláštního zákona.⁹⁷

Další možností je získání zvláštního oprávnění, povolení či registrace, které jsou nezbytné k provádění hospodářských činností. Zejména se tím myslí výkon podnikání podle občanského zákoníku nebo výkon živnosti podle živnostenského zákona. Agent tedy může vystupovat jako kterýkoliv podnikatel nebo mít ohlašovací nebo koncesovanou živnost. Základním předpokladem úspěchu agenta je jeho schopnost zastřít svou příslušnost k PČR či GIBS. Agent nepoužívá služební stejnokroj, služební průkaz a nevztahují se na něj další povinnosti, které má policista.⁹⁸ Policista v roli agenta nemá povinnost provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby odstranil ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti (§ 10 odst. 1 a 4 zákona ZPČR). Pro GIBS se vztahuje § 4 odst. 1 a 2 ZGIBS, kdy příslušník taktéž nemusí provést úkon nebo opatření, aby odstranil porušení či ohrožení života zdraví anebo majetku.

K těmto všem činnostem mají orgány veřejné správy povinnost bezodkladné součinnosti. Touto součinností se rozumí pomoc a spolupráce příslušného orgánu veřejné správy při realizaci výše vyjmenovaných opatření. Tato součinnost musí být poskytnuta bez zbytečných průtahů, pokud možno ihned. Způsob a rozsah této součinnosti stanovuje pověřený policejní orgán, a tedy příslušný orgán postupuje podle pokynů pověřeného policejního orgánu.⁹⁹

6.5 Činnost agenta

Na základě § 158e odst. 5 TrŘ policista, který provádí úkony jako agent, má možnost provádět ostatní OPP, tedy předstíraný převod a sledování osob podle § 158d odst. 2 TrŘ. Agent tedy nepotřebuje zvláštní povolení k obecnému sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1 TrŘ ani k sledování, při kterém se budou pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy podle odst. 2. Podle mého názoru bude agent využívat zejména předstíraný převod a podpůrné OPP, jako např. krycí doklady. Agent musí vždy dbát, aby při svém jednání volil

⁹⁵ Osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů. - § 4 písm. a zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ Informační systémy veřejné správy jsou souborem informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy. Jsou jimi i informační systémy zajišťující činnosti podle zvláštních zákonů - § 3 zák. č. 365/2000Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ Např.: Registrace zbraní v informačním systému o zbraních, střelivu a provozovaných střelnicích - § 41 zákona č. 119/2002 Sb., o zbraních; Evidence obyvatel – zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2021.

⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. In ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav (ed). *Trestní řád II...*, s. 2024.

takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho úkolu a aby jimi nezpůsobil újmu na právech nad míru nezbytně nutnou (§ 158e odst. 6 TrŘ).

Všechny skutečnosti a informace, které agent získá, může dále jak on sám, tak i policejní orgán využít v rámci další operativní činnosti. Mohou to být informace o pobytu podezřelého, každodenní činnosti podezřelého atd. Skutečnosti, které bude chtít policejní orgán použít v trestním řízení, musejí obsahovat stanovené náležitosti. Zejména se bude jednat o zvukové, obrazové či jiné záznamy, které mohou být na základě § 158b odst. 3 TrŘ použity jako důkaz. Agent je oprávněn pořizovat vždy záznam a může taktéž vykonat předstíraný převod, při kterém se pořizuje záznam tohoto úkonu. Otázkou je, za jakých podmínek by měl vypovídat agent jako svědek v trestním řízení. Zde nastává stejný problém, který jsem již řešil ve třetí kapitole. V případě agenta se taktéž postupuje podle ustanovení § 102 odst. 1 TrŘ. Totožnost a podoba agenta nebo osoby, která se bezprostředně podílí na použití agenta, bude utajena. V § 102 odst. 2 TrŘ je uvedeno, za jakých podmínek lze prolomit utajení agenta či policisty vykonávajícího předstíraný převod. Tuto možnost lze využít jen v případě, že v důsledku výslechu nehrozí újma na životě či zdraví žádné osobě. Návrh na provedení výslechu bez utajení totožnosti podává státní zástupce, ale jen na základě vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního odboru. Toto ustanovení pravděpodobně reaguje na případy, kdy soudce bez jakýchkoliv konzultací odtajnil identitu agenta, a dokonce i jeho skutečnou adresu i přes to, že agentovi bylo vyhrožováno likvidací.¹⁰⁰ Toto ustanovení mi přijde velice zdařilé, ale jak jsem již řešil v předešlé části, výslech agenta by měla být úplně poslední možností, kterou policie má.

6.6 Kontrola agenta

Ke kontrole agenta je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, který navrhoval jeho použití. Zde bych zdůraznil, že státní zástupce, který vykonává dozor ve věci, nemá žádný vliv na provádění a následnou kontrolu agenta. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství musí od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem (§ 158e odst. 6 TrŘ). Tyto údaje musí státní zástupce vrchního státního zastupitelství vyžadovat pravidelně v době, kterou uzná za vhodnou, ale nejméně jednou za tři měsíce. Ačkoliv to není v trestním řádu uvedeno, agenta též kontroluje řídicí policejní orgán. Ten žádá o nasazení agenta a dále využívá jeho výsledky pro účely trestního řízení. Vyhodnocování činnosti agenta policejním orgánem by mělo být daleko častější než vyhodnocování státním

¹⁰⁰ BAČKOVSKÝ, Karel. *Reforma policie...*, s. 28.

zástupcem.¹⁰¹ Státní zástupce musí nejméně jednou za tři měsíce posuzovat činnost agenta, a pokud pominou důvody, musí dát policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Velice problematické mi přijde, pokud bude dán důvod k bezodkladnému ukončení činnosti, jak bude nejvhodnější informovat agenta o tomto ukončení. Otázkou je, zda neuvážené kontaktování agenta, který je v centru zločinného uskupení, nemůže prozradit jeho pravou identitu či aktivitu policie celkově. Podle mého názoru jde zejména o to, aby se zločinné uskupení nedozvědělo o tom, že je sledováno policií, než aby se agent mohl dostat svým neodůvodněným odchodem bezpečně z tohoto uskupení. Druhou věcí je způsob, kterým se agent může dozvědět, že byla jeho činnost ukončena. Já osobně bych se spíše přikláněl k využití komunikačních prostředků než pravidelného osobního kontaktu na předem určeném místě. Domnívám se tedy, že agent bude moci ukončit bezodkladně svou činnost bez většího nebezpečí pro svou osobu.

6.7 Beztrestnost agenta

Policista, který byl vybrán jako agent, musí mít k dispozici určité možnosti, aby mohl dokázat zločinnému spolčení, že není policista, a aby se do tohoto uskupení mohl včlenit. Zejména jde o osobní volnost a určitý právní prostor při řešení nepředvídatelných situací, které mohou ohrozit jeho osobu, ale i splnění úkolu. Trestní zákoník dává agentovi ve stanovených případech možnost, kdy by mohl i při svém trestném jednání být beztrestný. Beztrestným se agent stane ve dvou případech. První případ lze rozdělit do dvou podmínek, které musí agent kumulativně splnit. První podmínkou je, že policista plní úkoly jako agent podle § 158e TrŘ a účastní se na činnosti teroristické skupiny, a tedy nebude trestný podle trestného činu *Účast na teroristické skupině*¹⁰² (§ 312c TrZ). Druhou podmínkou je, že se tohoto trestného činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti, ve spojení, ve prospěch teroristické skupiny anebo s cílem předejít spáchání tohoto trestného činu. Druhý případ beztrestnosti je stanoven v odst. 2 stejného ustanovení. V tomto případě je agent beztrestný pro stanovené trestné činy, pokud se účastní teroristické skupiny nebo takovou skupinu podporuje, jestliže se tohoto činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy teroristické skupiny, ve spojení s ní, ve prospěch s ní anebo se záměrem spáchání předejít. Taktéž se zde nachází negativní podmínka, kdy nebude agent beztrestný,

¹⁰¹ FENYK, Jaroslav, ŠANTA, Ján. *Právní...*, s. 6.

¹⁰² Teroristická skupina je společenstvím nejméně tří trestně odpovědných osob, které má trvalejší charakter, je v něm provedena dělba činností mezi jeho jednotlivé členy, jeho činnost se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností a je zaměřené na páchaní trestného činu vlastizrady spáchané formou teroristického útoku nebo teroru (§ 309), trestného činu teroristického útoku (§ 311) nebo trestného činu teroru (§ 312) (dále jen „teroristický trestný čin“). - § 129a TrZ

pokud agent teroristickou skupinu založil, zosnoval nebo je vedoucím činitelem této teroristické skupiny (§ 312c TrZ).

Totožná právní úprava je taktéž u problematiky organizované zločinecké skupiny¹⁰³, tudíž agent bude beztrestný vůči trestnému činu *Účast na organizované zločinecké skupině* (§ 361 TrZ), jestliže se bude účastnit organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, za předpokladu, že se tohoto trestného činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo se snažil jejímu spáchání předejít. Totožný je i výčet trestných činů uvedených v § 363 odst. 2 TrZ i podmínky užití beztrestnosti.

Podle mého názoru by právní úprava beztrestnosti agenta zasluhovala určité změny. Agent by neměl být příliš svazován při své činnosti v rámci svých aktivit v teroristické nebo organizované zločinecké skupině. Jako první závažný problém vidím ve výčtu trestných činů, které zaručují beztrestnost. V tomto výčtu z nějakého důvodu úplně chybí trestné činy proti majetku. Domnívám se, pokud by byl agent testován ze strany zločinců, tyto trestné činy by byly první, které by musel spáchat, aby získal jejich důvěru. Dále bych se spíše přikláněl k žádostem PČR, kde bylo konstatováno: „...navrhovaný model řešení s pozitivním výčtem není z praktického pohledu optimální s tím, že vyšší efektivity by bylo dosaženo prosazením negativního výčtu trestných činů způsobem obdobným“.¹⁰⁴ Na další problém taktéž upozornila PČR. Ne vždy bude agent součástí organizované zločinecké nebo teroristické skupiny, tedy může jednat i s jednotlivcem, který páchá trestnou činnost, a tedy policista nemůže užít možnosti beztrestnosti. Dalším přínosem by mohlo být ustanovení, které by zajišťovalo beztrestnost agentovi, který by jednal v důvodné obavě o život nebo zdraví své nebo blízké osoby. Mám za to, že práce agenta může být jak pro osobu policisty, tak i pro jeho blízké osoby velice nebezpečná a možnost je určitým způsobem ochránit beru jako samozřejmou.

Kromě § 312c a § 361 TrZ se na agenta samozřejmě vztahují taktéž ustanovení, která vylučující protiprávnost. Nemyslím si, že je česká právní úprava beztrestnosti agenta špatná, ale soudím, že pokud by převzala výše zmíněné části, které jsou všechny obsaženy ve slovenské právní úpravě, která eliminovala všechny problémy, byla by naše úprava ještě kvalitnější.

¹⁰³ Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti. - § 129 TrZ

¹⁰⁴ TROJÁČEK, Jiří. *Použití agenta – náměty k provedení změn právní úpravy*. In HUNDÁK..., s. 91.

Osoba agenta musí být chráněna také, pokud bude muset mít postavení svědka v trestním řízení. Novela TrŘ¹⁰⁵ účinná od roku 2009 uzákonila speciální ustanovení (§ 102a TrŘ) o utajení totožnosti svědka. Agentu či osobě, která je služebně činná v policejním orgánu nebo je policistou jiného státu, je při výslechu utajena totožnost a podoba.

¹⁰⁵ Zákon č. 274/2008, kterým se mění trestní řád

7. Problematika iniciování trestného činu ze strany policie

OPP jako metodu poznání trestného činu lze rozčlenit do dvou skupin. Jednak na metodu, která neovlivňuje skutkový průběh (sledování osob a věcí), a metody, které mohou ovlivnit skutkový průběh trestného činu (předstíraný převod a použití agenta). V této kapitole se budu zejména zajímat o metody, které mohou ovlivnit skutkový průběh trestného činu.¹⁰⁶

Problematikou iniciování ze strany policie se zabývaly již právní předpisy za Rakouska – Uherska. V zákoně č. 119/1873 existovalo ustanovení¹⁰⁷, které zapovídalo úřadům bezpečnosti, veřejným úředníkům a služebníkům jakékoliv provokace či podniknutí určitého trestného činu jen za účelem, aby usvědčili podezřelého.

Definice policejní provokace není nikde zákonem upravena.¹⁰⁸ O jednu z prvních definic policejní provokace se u nás pokusil ÚS ve svém nálezu III.ÚS 597/99 ze dne 22. 6. 2000: „*Je nepřipustným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci Policie) se stává součástí skutkového děje, celé poslušnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání apod.). Jinými slovy nepřipustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání.*“ K policejní provokaci se již několikrát vyjádřil taktéž ESLP. Zákaz policejní provokace byl poprvé vysloven ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku a od té doby se v mnoha případech již neodchýlil od svého právního názoru, že vyprovokování trestného činu je nepřipustné a důkazy získané z tohoto jednání nesmí být v trestním řízení použity.

Odborná veřejnost se taktéž pokusila o definici policejní provokace, jako např. Vrtěl¹⁰⁹, který ji chápe jako činnost, která: „...*aktivně podněcuje nebo navádí jiné osoby k páchání trestné činnosti nebo iniciuje spáchání trestného činu s cílem pachatele udat nebo získat jeho doznání*“, Kratochvíl¹¹⁰ ji definuje jako: „...*zpravidla utajený postup policie, jehož důsledkem je čin (skutek) spáchaný jinou osobou, jenž se stal předmětem jejího následného trestního stíhání nebo který se takovým stát měl.*“

¹⁰⁶ MALÝ, Miroslav. *Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu*. In HUNDAK..., s. 73.

¹⁰⁷ § 25 zákona č. 119/1873 ze dne 23. května 1873 – „Zřizencům úřadů bezpečnosti, též veřejným úředníkům a služebníkům pod přísným trestem zakázáno jest, aby pro nabytí příčin podezření neb pro usvědčení někoho podezřelého hleděli jej svést, by nějaký čin trestný podnikl, v něm předešel nebo jej dokonat, aneb aby osobami tajně zjednanými jej sváděli k přiznání nějakému, kteréž by se pak soudu doneslo.“

¹⁰⁸ O policejní provokaci se mluví v ust. § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci

¹⁰⁹ VRTĚL, Petr. *Nepřipustnost...*, s. 6.

¹¹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Policejní...*, s. 3.

Pokud tedy shrneme tyto vybrané definice, zjistíme, že hlavním činitelem v policejní provokaci je aktivní činnost státu, která sama o sobě ještě neznamená, že se bude jednat o policejní provokaci. Dalším důležitým atributem je, že tato aktivita musí jakýmkoliv způsobem vyprovokovat, přesvědčovat či podněcovat určitou osobu ke spáchání konkrétního trestného činu. Dalším důležitým znakem bude, že osoba, která má být vyprovokována, nebyla rozhodnuta trestný čin spáchat. V případě, že by byl pachatel rozhodnut spáchat trestný čin ještě před aktivitou policie, či již začal páchat trestný čin, neměla by tato provokace na pachatele žádný vliv a v tomto případě by to nebylo bráno jako policejní provokace. Pokud by v případě provokace policejní orgán využil k iniciaci soukromou osobu, nezprostila by se policie odpovědnosti za toto jednání. Soukromá osoba by v tomto případě jednala jako živý nástroj policejního orgánu, a byla by tedy trestně neodpovědná. *„O policejní provokaci se tudíž nejedná v případech pouhého pasivního monitorování připravované nebo probíhající trestné činnosti policejním orgánem nebo jím pověřenými osobami a dále i aktivní účasti policejního orgánu na přípravě nebo páčení trestného činu za podmínek stanovených trestním řádem ve formě "předstíraného převodu" (§ 158c tr. ř.) a "použití agenta" (§ 158e tr. ř.), netvoří-li aktivita příslušníků policie nebo pověřených osob v probíhajícím ději trestného jednání podstatný nebo určující prvek trestného činu a jestliže sám pachatel si počínal aktivně a cílevědomě...“¹¹¹*

Dále můžeme říci, že policejní provokace se nevztahuje jen na dokonání trestného činu, avšak i na pokus či přípravu, pokud je trestná. V případě, že by pachatel trestného činu spáchal „jen“ přípravu či pokus a k dokonání trestného činu by byl následně doveden policií, by se podle mého názoru jednalo o policejní provokaci. Záleží ale samozřejmě na konkrétním případě, zda policie překročí hranici, kdy už se bude jednat o nepřipustnou provokaci. Pokud bychom se bavili o vyprovokování přípravy trestného činu, myslím si, že i toto jednání by již naplňovalo znaky nezákonné provokace. V tomto ohledu se tedy ztotožňuji s Kratochvílem.¹¹²

„Za policejní provokaci se tedy považuje aktivní činnost policie, která vede k podněcování určité osoby ke spáchání konkrétního trestného činu. Dále taktéž činnost policie, která vede k doplňování zákonných znaků základní skutkové podstaty či k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu...“¹¹³ Není tedy zakázaná jakákoliv aktivní činnost policie, ale jen ta, která by podněcovala ještě nerozhodnutého budoucího pachatele. Policie tedy může díky svým dřívějším poznatkům o páčení trestného činu aktivně

¹¹¹ Usnesení NS ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013-151

¹¹² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Policejní provokace...*, s. 3.

¹¹³ Stanovisko NS ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 301/2004

kontaktovat již rozhodnuté osoby, které chtějí spáchat trestný čin. Pokud se jedná o způsob získání poznatků o trestné činnosti, soud musí zjistit, jak policie informaci o této trestné činnosti získala či od jaké osoby se jí dozvěděla.¹¹⁴ Zejména se bude jednat o důvěryhodnost této osoby či informace. Neexistuje zde tedy absolutní zákaz jakékoliv aktivity policie.

Evropský soud pro lidská práva se zabýval policejní provokací již v mnoha případech.¹¹⁵ Ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku¹¹⁶ ESLP tuto věc posoudil jako policejní provokaci a usoudil, že bylo jednáním policie porušeno právo na spravedlivý proces. Dále v tomto případě soud zdůraznil, že státní orgány musí důkazy prokázat, zda by byl trestný čin spáchán i bez iniciativy policie. Je důležité zjistit, jestli mohl pachatel objektivně bez policejního přispění realizovat svůj úmysl spáchat trestný čin. Stejně ESLP rozhodl taktéž v případě Ciprian Vlăduț a Ioan Florin Pop proti Rumunsku, kde policisté užili utajeného agenta jen na základě poznatku, že určitá osoba byla uživatelem drog (nikoliv překupníkem). V tomto případě policejní agent přímo stanovil cenu a žádal další obchody, přitom zacházel do takových detailů, že stěžovatel vycházel jen z jeho pokynů. Toto jednání soud posoudil jako neslučitelné jednání s pasivní úlohou agenta. Dále ESLP stanovil, že v případě tvrzení stěžovatele o policejní provokaci mají vnitrostátní soudy povinnost zabývat se těmito informacemi v kontradiktorním řízení a důkazní břemeno spočívá na orgánech činných v trestním řízení.

Další významný případ byl řešen v USA ve věci Sherman versus USA, kdy obviněný po několika výzvách podlehl tlaku agenta a převzal od něj látku k výrobě drogy, kterou by nemohl jinde sehnat. Následně z této látky vyrobil drogu a předal ji jinému policistovi v utajení. Zde americký Nejvyšší soud uvedl, že zapojení agenta do tohoto jednání bylo příliš aktivní, protože by pachatel tuto drogu nemohl vyrobit ani ilegálním způsobem.¹¹⁷ Podle české právní úpravy by tato skutečnost taktéž spadala pod vyprovokování trestného činu, protože zde existuje jasná nedovolená aktivita policie, která přesahuje určenou hranici, která stanovuje, co je a co není policejní provokací.

Dále je velice důležité rozlišit výše popsanou policejní provokaci a dovolené vytvoření podmínek pro spáchání trestného činu. V této věci rozhodl taktéž ÚS ve svém nálezu I.ÚS

¹¹⁴ Usnesení NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 4 Tdo 107/2013-42

¹¹⁵ Např.: Rozsudek ESLP ve věci **Ramanauskas proti Litvě**, ze dne 5. února 2008. Stížnost č. 74420/01; rozsudek ESLP ve věci **Bannikova proti Rusku**, ze dne 4. listopadu 2010. Stížnost č. 18757/06; rozsudek ve věci **Veselov a ostatní proti Rusku**, ze dne 2. října 2010. Stížnost č. 23200/10 a další; rozsudek ve věci **Nosko a Nefedov proti Rusku**, ze dne 30. října 2014. Stížnost č. 5753/09

¹¹⁶ Ve věci Teixeira de castro proti Portugalsku šlo o monitorování obchodu s drogami, kdy dva policisté v civilu opakovaně kontaktovali osobu, která byla podezřelá z prodeje drog. Přes tuto osobu se policisté chtěli dopátrat dodavatele a z toho důvodu mu nabídli několik kilogramů hašiše, podezřelý souhlasil a později byl zatčen.

¹¹⁷ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, WORATSCHOVÁ, Vladana. *Posuzování...*, s. 316.

2652/16¹¹⁸ „...není problematické, pokud policista pouze vytvoří pro obviněného možnost spáchat trestný čin, například tím, že u něj poptá prodej zakázaného předmětu. Jde sice také o aktivní jednání policisty, ale podstatné zde je, že obviněný by trestný čin spáchal i bez přispění policisty, kontraktantem by pouze byla jiná osoba. Policie v takovém případě pouze vytvořila zcela běžné, nijak výjimečné podmínky pro spáchání trestného činu.“ Podobnou interpretaci použil již několikrát taktéž ESLP ve svých rozhodnutích. Tato policejní činnost může být vykonávána jen za předpokladu, že pachatel chtěl spáchat trestný čin již před jakoukoliv akcí policie a ta mu jen vytvoří podmínky pro spáchání tohoto trestného činu. Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku¹¹⁹ přímo stanovil, že policie v zájmu odhalení závažných trestných činů dokonce musí zákonným způsobem vstupovat do vývojových stádií trestného činu. Z toho vychází, že policie může v přesně stanovených podmínkách vstoupit do páchaní trestného činu za účelem trestné činnosti a její jednání nebude nezákonné.

Pokud se zaměříme konkrétně na OPP použití agenta, můžeme ho podle míry aktivity rozdělit do dvou základních skupin, tedy na agenta provokatéra a agenta kontrolora¹²⁰. Použití agenta podle § 158e TrŘ vychází z agenta kontrolora, institut agenta provokatéra v našem právním řádu není uzákoněn. „Obecně akceptováno je totiž to, že jde o problém, jehož podstatou je konflikt mezi základními principy trestního procesu, z nichž řada je zaručena úmluvami o základních lidských právech a svobodách, a potřebou zvýšit ve veřejném zájmu efektivnost trestního postihu některých typů trestné činnosti, někdy inklinující až ke snaze nadřadit účelnost používaných vyšetřovacích metod právu na spravedlivý proces.“¹²¹

Pokud bychom tuto problematiku srovnali s USA, můžeme pozorovat dvě možnosti postupu, které se zde používají. První označovaný jako „entrapment“, neboli nedovolené nastražení pasti na nevinnou osobu, a „sting operations“, neboli takový podnět vůči osobě, která má sklony k páchaní trestné činnosti¹²². Tyto „sting operations“ se aplikují zejména na čtyři druhy trestné činnosti¹²³, kdy je odhalování a postih vzhledem k povaze trestného činu výrazně ztížen a nastává nevyváženost mezi zájmem na postih a ochranu lidských práv.¹²⁴ Prvním zaznamenaným případem iniciace trestné činnosti v USA byl případ Sorrells versus

¹¹⁸ V této věci měl navrhovatel s dalšími obžalovanými a dvěma agenty plánovat teroristický útok na nákladní vlak za použití zápalných lahví.

¹¹⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. ledna 2006, sp. zn. 2 To 139/2005

¹²⁰ ŘÍHA, Michal. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*. 2007, roč. 11, č. 7-8, s. 17.

¹²¹ SOTOLÁŘ, Alexander, PŮRY, František, WORATSCHOVÁ, Vladana. *Posuzování...*, s. 313.

¹²² MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 11, č. 3, s. 13.

¹²³ Trestné činy spočívající ve výrobě a distribuci alkoholu, resp. drog; trestné činy spočívající v nedovoleném obchodu s pornografií různého druhu; trestné činy, při nichž dochází k praní špinavých peněz; korupční jednání. - FENYK, Jaroslav, *K operativním metodám...*, s. 2.

¹²⁴ Tamtéž

USA¹²⁵, který se odehrál v době zákazu výroby a dovozu alkoholických nápojů (prohibice). V tomto případě se již rozvinula diskuze, kdy bylo namítáno: „...že není možno připustit, aby orgán činný v trestním řízení vyvolal trestný čin osoby „jinak nevinné“ (*otherwise innocent*) tak, aby tato byla vystavena trestnímu stíhání. Proto je třeba zaměřit se na úmysl a náchylnost (*predisposition*) obviněného ke spáchání trestného činu.“¹²⁶ Dále se vyskytl názor, aby se jinak hledělo na neopatrného nevinného (*unwary innocent*) a neopatrného pachatele (*unwary criminal*).¹²⁷ Dalším, a také zřejmě nejznámějším případem, který se zabýval otázkou použití „sting operation“, je Kelly versus USA.¹²⁸ Obhajoba Kellyho tvrdila, že tato operace již překročila dosud uznávaná pravidla „sting operations“, a tedy byla vyprovokována a bylo porušeno právo na spravedlivý proces. Dále namítala, že v jejích případech se jednalo o nevinné osoby a FBI jednala natolik intenzivně, že jde o zřejmou provokaci. Na druhou stranu obžaloba měla svou činnost výborně zadokumentovanou, tak mohla dokázat, že agent za pomoci prostředníka nikdy přímo nenabídl úplatek, než bylo zřejmé, že tento úplatek přijme. Soud uznal, že nepřijatelné chování státu může vést k porušení pravidel řádného procesu, ale současně zdůraznil, že se to v tomto případě nestalo a toto jednání bylo v souladu s ústavou USA. Na základě těchto skutečností a řady odborných diskuzí vzešly v praxi tzv. subjektivní a objektivní testy. Subjektivní test se zajímá o osobu pachatele a její predispozici ke spáchání trestného činu. „Státní orgány však mohou přikročit k iniciaci trestného jednání teprve poté, když je objektivně zvaženo a prokázáno, že osoba je připravena a schopna spáchat trestný čin a má k tomu příležitost.“¹²⁹ Samozřejmě je i v této situaci mantinel, který nesmí agent překročit, a to je pokud agent jedná tak, že jeho jednání může vyvolat či svést nevinnou fyzickou osobu ke spáchání trestného činu. Objektivní test řeší, zda chování státu v okamžiku vyvolání bylo či nebylo za hranicí soudní tolerance.¹³⁰

Pokud se teoreticky zamyslíme nad možností uzákonění agenta provokatéra, a tedy povolení policejní provokace v ČR, zjistíme, že jakékoliv uzákonění by bylo v rozporu s ústavním pořádkem a z toho vycházející ustálenou judikaturou ÚS a taktéž judikaturou

¹²⁵ Agent federální složky policie navštívil obviněného a posléze, když získal jeho důvěru, požádal ho, aby přinesl alkohol, aby si mohli společně popíjet. Obviněný dvakrát odmítl, po třetí žádosti ho přinesl a byl agentem ihned zatčen.

¹²⁶ FENYK, Jaroslav, *K operativním...*, s. 3.

¹²⁷ Tamtéž

¹²⁸ Ve věci Kelly versus USA se jednalo o podezření z korupčního jednání senátorů a reprezentantů Kongresu USA, kdy brali úplatky od arabských podnikatelů a za to měli vyjednávat výjimky z imigračních zákonů USA. Účast FBI se spočívala právě ve vytvoření fiktivního zájmu a sledování reakce kongresmana a dalších osob. V průběhu jednání prostředník předal kongresmanovi částku 25 000 USD, ten si tuto částku schoval do kapsy a byl ihned zatčen FBI.

¹²⁹ FENYK, Jaroslav, *K operativním...*, s. 5.

¹³⁰ Tamtéž

ESLP. NS to v jednom z mnoha rozhodnutí odůvodnil následovně: „V právním státě je vyloučeno, aby policie vyvíjela vůči komukoliv přímé aktivity s cílem vyvolat v něm rozhodnutí spáchat trestný čin.“¹³¹ I když je podle mého názoru nemožné, aby byl v současné době institut agenta provokatéra uzákoněn, občas se na politické scéně tyto úvahy objevují.¹³²

Pokud srovnáme českou a slovenskou úpravu agenta a agenta „provokatéra“, domnívám se, že nezjistíme až tak velké rozdíly. V § 117 odst. 2¹³³ je uvedeno, že agent může iniciovat spáchání trestného činu za určitých předpokladů. Zde se ale naskytá otázka, zda je slovenská úprava opravdu provokativní. NS Slovenské republiky zdůraznil, že aktivita policie nesmí nastat bez zjištění skutečností, které nasvědčují spáchání trestného činu. Dále, že tato aktivita může nastat, až si pachatel prokazatelně osvojil úmysl spáchat trestný čin.¹³⁴ Já se domnívám, že se až tolik neliší od české právní úpravy agenta. Ano, slovenský agent má možnost v konkrétních případech iniciovat spáchání trestného činu, pokud k tomu nasvědčují informace. Dle judikatury českých soudů mají tuto pravomoc i čeští policisté, tedy pokud mají poznatky, že určitá osoba chce spáchat určitý trestný čin, taktéž mohou navázat kontakt s touto osobou.¹³⁵ Druhá podmínka podle § 117 odst. 2 je, že pachatel by spáchal trestný čin, i když by nebyl příkaz na použití agenta vydán. Tuto podmínku samozřejmě ÚS také vyslovil. Podle mého názoru je tedy česká právní úprava benevolentní a dá se srovnávat se slovenskou úpravou agenta „provokatéra“.

Pokud bychom zašli ještě dále a činnost agenta provokatéra bychom povolovali díky určité predispozici ke spáchání trestného činu, překročili bychom pomyslnou linii a upřednostnili bychom stíhání pachatelů trestných činů před jejich právy na řádný proces, zde bychom již zcela jistě porušovali základní principy demokratického právního státu.

I když je jakákoliv provokace brána jako nepřijatelná metoda, v rámci předstíraného převodu NS a posléze taktéž ÚS¹³⁶ určitou aktivitu policistů povolil. Tato činnost samozřejmě nesmí přesáhnout určitou hranici, která byla ÚS již několikrát stanovena. NS ve svém usnesení¹³⁷ dal možnost policejním orgánům se aktivně spojit s osobou, která má v úmyslu učinit nelegální obchod. V tomto konkrétním případě se jednalo o prodej drog, kdy policisté

¹³¹ Usnesení NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 4 Tdo 107/2013-42

¹³² NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 13, č. 6, s. 178.

¹³³ Zákon č. 301/2005 Sb. trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁴ Rozsudek Slovenského NS sp. zn. R 47/2012

¹³⁵ Nález ÚS ze dne 14. září 2016, sp. zn. I.ÚS 2652/16

¹³⁶ Např. usnesení ÚS ze dne 24. března 2004, sp. zn. 29/04, usnesení ÚS ze dne 13. ledna 2005 sp. zn. III. ÚS 323/04, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2012, sp. zn. 5 Tdo 497/2012 – 44, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 5 Tdo 1180/2012-21

¹³⁷ Usnesení NS ze dne 10. října 2013, sp. zn. 6 Tdo 839/2013-121, shodný závěr učinil ÚS v téže trestní věci ve svém usnesení ze dne 26. března 2014 sp. zn. IV. ÚS 3801/13

zjistili, že určitá osoba je již delší dobu prodává a policista s ním aktivně navázal kontakt a požádal ho o nějaké zboží, se kterým obchoduje. K tomu NS řekl: „*Takovouto iniciativu policisty nelze chápat jako výzvu k páčání trestné činnosti, neboť k jejímu pokračujícímu páčání v té době docházelo. Opačný výklad by vedl k absurdní situaci, kdy by bylo nutné vyčkat, zda snad pachatel náhodou sám nabídne policistovi ke koupi nějakou drogu. Ustanovení § 158c TrŘ v tomto směru povoluje určitou iniciativu policejnímu orgánu, a to při splnění podmínek daných v ustanovení § 158b TrŘ předstírat převod za účelem získání informací důležitých pro trestní řízení.*“

Mezi nedovolené jednání, které by již mělo znaky policejní provokace, NS demonstrativně vyjmenoval „*...opakované výzvy, jednání bezprostředně vedoucí jiného ke spáchání či dokonání trestného činu, ale i zneužívání přátelství, sympatií nebo podobného druhu náklonnosti, neobvyklých lákadel a příležitostí, poskytnutí záruk nebo přesvědčování, že jeho čin nebude trestně stíhán apod.*...“¹³⁸

V případech předstíraného převodu má policie velice konkrétně stanoveno, co smí a nesmí zahrnovat její jednání. Pokud bychom to chtěli zestručnit, dalo by se říci, že policie smí aktivně navazovat kontakty s osobami, o kterých má důvodné poznatky, že chtějí provést nelegální obchod, policie může navrhnout místo, čas, množství či počet určité věci, ale nesmí na podezřelou osobu vytvářet nátlak k uzavření obchodu. Každý případ se bude samozřejmě řešit individuálně a bude jen na soudu, zda určitou skutečnost určí jako znak policejní provokace či neurčí.

Tato možnost zní jako velice nepravděpodobná, ale opak je pravdou. Existuje mnoho internetových stránek, fór či diskuzí, kde lidé veřejně dávají nabídku např. na koupi střelné zbraně, i když nevlastní zbrojní průkaz. Podobné stránky existují i se zakázanými příslušenstvími na zbraně, omamnými a psychotropními látkami atd. Mám za to, že by se policisté, kteří plánují předstíraný převod, měli více zapojit do těchto internetových diskuzí a odpovídat na nabídky inzerentů a následně provést předstíraný převod věci stanovené v § 158c odst. 1 TrŘ. Ve většině případů jsou tyto diskuze veřejné a policejnímu orgánu tedy bude až do faktického předání utajena totožnost. Jsem přesvědčen, že by v tomto případě nešlo o policejní provokaci, protože policisté by jen odpovídali na zveřejněný inzerát, a tedy by vůbec nijak neiniciovali spáchání trestného činu.

Poslední otázkou, která vyvstává, je, jak budou policisté trestně odpovědní, pokud překročí své pravomoci a bude se jednat o policejní provokaci. Soudím, že by policista měl

¹³⁸ Usnesení NS ze dne 20. února 2013, sp. zn. 5 Tdo 1340/2012

být odpovědný za případné účastenství k trestnému činu, který nezákonně vyprovokoval, a dále taktéž za spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby.¹³⁹ Pokud policista úmyslně překročí své pravomoci, musí existovat určitý následek, který bude taktéž do budoucna odrazovat policisty od zneužívání svých pravomocí. V případech, kdy policista překročí tuto mez a soudem bude rozhodnuto, že vyprovokoval jednání, od trestního postihu by ho mohla ochránit zásada subsidiarity trestní represe. Pokud by soud došel k závěru, že jednání policisty nebylo společensky škodlivé, postačovalo by uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, tedy že by byl kázeňsky potrestán.

¹³⁹ Kratochvíl, Vladimír. *Policejní...*, s. 3-4.

8. Podpůrné OPP

Jak již jsem na začátku své práce uvedl, podpůrné OPP jsou uzákoněny v několika právních předpisech podle subjektů, které je mohou využívat. V této kapitole bych se zaměřil jen na prostředky, které využívá Policie ČR na základě ZPČR.

Tyto prostředky představují souhrn speciálních kriminalistických opatření policejních orgánů, která jsou uskutečňována na základě ustanovení ZPČR, a jejichž účelem je zejména předcházení trestné činnosti. „Podpůrné OPP jsou speciální, zákonem o Policii ČR přesně definované prvky operativně pátrací činnosti, využívané před zahájením trestního řízení, spočívající ve využití *informátora, krycích prostředků, zabezpečovací techniky a zvláštních finančních prostředků*.“¹⁴⁰ Orgány policie je využívají zejména v operativně pátrací činnosti policie a jsou to spíše instituty policejního práva, které umožňují a podporují OPP.¹⁴¹ Tyto prostředky tedy policie využívá v rámci preventivní činnosti a též při získávání poznatků o trestné činnosti. „*Policista bude podpůrnými operativně pátracími prostředky disponovat i ve zcela neformální fázi, která ještě není trestním řízením podle trestního řádu, v jejímž rámci se provádí operativní policejní práce za účelem šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a směřujících ke zjištění pachatele*.“¹⁴² Dále jsou zejména využívány pro vytvoření předpokladů pro použití OPP v samotném trestním řízení a jsou specifickými opatřeními využitelné v boji s hospodářskou trestnou činností.¹⁴³ Tyto prostředky nejsou omezeny jen na určité útvary Policie ČR, jak je to u OPP, nýbrž je může použít jakýkoliv policista z jakéhokoliv útvaru.

Informátorem je vždy fyzická osoba, která poskytuje policii informace a určité služby. Je důležité, aby spolupráce s policií nebyla vyzrazena. Tyto osoby jsou většinou součástí kriminálního prostředí, a tedy na rozdíl od agentů nemusí být tak zdlouhavá jejich příprava na jednání v utajení. Taktéž není potřeba, aby byly informátorovi vymyšleny legendy. Informátor poskytuje informace zejména z důvodu finanční motivace, k čemuž slouží tzv. odměny informátorovi. Informace, které získají policejní orgány od informátorů, nejsou většinou použitelné v trestním řízení, ale mohou být podkladem pro zahájení úkonů trestního řízení či můžou napomoci policistovi, který se jako agent připravuje na činnost v kriminální sféře. Informátor má pro policii velký význam a policejní orgány ho nechtějí

¹⁴⁰ NĚMEC, Miroslav. *Krim...*, s. 95.

¹⁴¹ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck 2009, s. 279.

¹⁴² NĚMEC, Miroslav. *Krim...*, s. 95.

¹⁴³ MAZÁNEK, Jiří. K zvláštnostem operativně pátrací činnosti policie v řízení o hospodářských trestných činech. *Státní zastupitelství*, 2008, roč. 5, č.1, s. 19-20.

používat jako přímý důkazní prostředek, aby nebyla odhalena jeho identita a dále by už nemohl předávat informace.¹⁴⁴

Krycí prostředky (§ 74 ZPČR), jako další podpůrný OPP, nekopírují přímo předchozí úpravu, ale vznikly sloučením institutu krycích dokladů a konspirativních prostředků. Toto ustanovení je obecné vůči ustanovení § 75 ZPČR, které dále speciálně upravuje krycí doklady. Krycím prostředkem může být jakákoliv věc, prostor či činnost k zastírání skutečné totožnosti člověka, k zabránění vyzrazení nebo k zastírání činnosti policie.¹⁴⁵ Osobou, která může využívat krycí prostředky, je krom policisty taktéž jiná osoba, např. osoba, která spolupracuje s policií.

Krycím dokladem je podle ZPČR jakákoliv listina či dokument, který zastírá skutečnou totožnost osoby, zabraňuje vyzrazení činnosti anebo slouží k zastírání policejní činnosti. Tyto krycí doklady budou používat zejména policisté při operativně pátrací činnosti a policisté v postavení agenta. V § 75 odst. 2 ZPČR je uveden negativní taxativní výčet dokladů, které nesmí fungovat jako krycí doklad, týká se to především ústavních činitelů. Policejní orgán či MV může v určitých případech vložit, změnit či vymazat potřebné údaje v informačních systémech. Tyto údaje se vedou společně s ostatními osobními údaji a nijak se dál neoznačují, aby byla zajištěna vyšší ochrana před vyzrazením. Krom toho může krycí doklad vydat sama policie či ministerstvo v případě, že má k této činnosti souhlas ministra vnitra. MV taktéž vede evidenci krycích dokladů. (§ 75 odst. 3 a 4 ZPČR)

Dalším podpůrným operativně pátracím prostředkem je **zabezpečovací technika**, kterou si můžeme vyložit jako technické prostředky, které napomáhají předcházení či odstranění ohrožení v rámci veřejného pořádku a bezpečnosti. Mezi tyto prostředky se řadí zejména kamerové systémy, nástrahové systémy aj.¹⁴⁶

Posledním prostředkem **jsou zvláštní finanční prostředky** na základě § 77 ZPČR. V předchozí právní úpravě šlo finanční prostředky využít jen jako náhradu výdajů v souvislosti s OPP. Vzhledem k nutnosti utajení tohoto podpůrného prostředku se finanční částky evidují a vykazují způsobem, který nelze dekonspirovat.¹⁴⁷

Podle již výše zmiňovaného průzkumu z roku 2007¹⁴⁸ bylo zjištěno, že přes dvě třetiny dotazovaných si myslí, že právní úprava podpůrných OPP je dostačující. V případě jednotlivých prostředků, nejpoužívanějším je informátor, kterého využívá minimálně pětkrát

¹⁴⁴ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck 2009, s. 279.

¹⁴⁵ Tamtéž

¹⁴⁶ Tamtéž s. 283.

¹⁴⁷ Tamtéž s. 284.

¹⁴⁸ MAZÁNEK, Jiří. Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. 10, č. 2, s. 7.

do roka třetina respondentů. Tato ucházející četnost užívání nejspíše vyplývá z dlouholeté zkušenosti s tímto prostředkem. Druhým v pořadí jsou zvláštní finanční prostředky, které jsou užity skoro polovinou dotazovaných minimálně třikrát ročně. Nejvyšší procento, téměř šedesát, vykonal republikový útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV ČR.

Mám za to, že úprava podpůrných OPP v zákoně o Policii ČR je nedostatečná. Tyto prostředky mohou taktéž zasahovat do ústavně zaručených práv a svobod a tato vágní právní úprava neposkytuje dostatečnou ochranu osobám, proti kterým jsou mířeny. Podle mého názoru je nepřípustné, aby postupy, které nejsou uvedeny v právním řádu, byly upraveny v interních aktech Policie ČR. Navrhl bych, aby byly prostředky, které jsou nejvíce podobné operativně pátracím prostředkům, přesunuty do TrŘ. V této teorii se ztotožňuji s Mazánkem¹⁴⁹, který navrhuje přenést prostředek informátora a zabezpečovací techniku. Dále bych přesunul interní akty, které upravují postupy podpůrných OPP, alespoň částečně, v mezích, které neporuší utajenost těchto předpisů, do ZPČR.

¹⁴⁹ Tamtéž

Závěr

Dovolím si podotknout, že cílem mé práce nebylo prozkoumat problematiku ze všech úhlů pohledu a odhalit všechna úskalí těchto institutů. Pokusil jsem se částečně nastínit historii, dále popsat postupy a zjistit jejich nedostatky a následně navrhnout příslušné úpravy, které by vedly k lepším způsobům provedení. V závěru jsem se pokusil o nastínění problematiky iniciování policie, která je pro toto téma nadmíru důležitá.

Všechny OPP mají své místo v mnoha zemích Evropy. Policii jsou velice nápomocné při řešení závažné trestné činnosti, kde ostatní instituty používané státem již nepostačují. Domnívám se tedy, že využití jiných institutů, ze kterých by policie mohla získávat stejně významné poznatky o páchání trestné činnosti, nelze využít. Všechny OPP jsou velice specifické a v našem právním řádu nenahraditelné.

V případě využití předstíraného převodu judikatura obecných soudů i ÚS přesně stanovila mantinely, mezi kterými se musí jednat policisté, kteří provádějí předstíraný převod, držet. Stejně jako v případě použití agenta bych navrhl, aby mohla provádět předstíraný převod jakákoliv osoba, tedy nejen policista. Tato změna by velice ulehčila práci policistům s přípravou na předstíraný převod. Taktéž dokonce vytyčila demonstrativně jednání, která mohou policisté využít, aby se nejednalo o nezákonnou provokaci. Dále nevidím žádnou závažnou problematiku či možnost vylepšení, nad kterou by se dalo polemizovat. Tento OPP mi přijde velice zdařilý a policistům velice nápomocný.

Největší úskalí vidím v použití agenta. Tento institut je nejméně používaným OPP. Tato skutečnost může být způsobena mnoha důvody, počínaje od náročnějšího povolování, přes vysokou psychickou náročnost na policisty a jiné osoby, až po problematiku nezákonné iniciace trestného činu. Největší problém vidím ve výčtu osob, které mohou být agentem. V § 158e odst. 2 TrŘ se mluví jen o příslušníkovi PČR nebo GIBS. Dle mého názoru by toto ustanovení mělo být změněno tak, aby tuto činnost mohla provádět jakákoliv osoba, která se přihlásí dobrovolně a následně je vybrána PČR. Další částí, která by zasluhovala změnu, je beztrestnost agenta. Navrhl bych, aby byl pozitivní výčet trestných činů, který zaručuje beztrestnost agentovi, nahrazen negativním a rozšířil bych jej nejméně o trestné činy proti majetku. Jako poslední změnu bych navrhl taktéž, že agent bude beztrestný i v případě, pokud by jednal jen s jednotlivcem. V § 312c a § 363 TrZ se mluví jen o účasti činnosti na teroristické skupině, resp. organizované zločinecké skupině. Domnívám se tedy, že agent by měl být ve stanovených případech beztrestný i pokud jedná jen s jednotlivcem, tedy mimo teroristickou či organizovanou zločineckou skupinu.

Sledování osob a věcí je nejužívanějším OPP. Vychází z klasické kriminalistické metody pátrání po osobách a věcech a dále ho rozšiřuje. Zákon rozlišuje tři typy sledování, které může PČR využít. Liší se zejména pravomocemi policistů a dále taktéž způsobem povolování. Jediná potíž může nastat v případě, že se orgány provádějící sledování osob a věci odchýlí od typu sledování a překročí své pravomoci. Výhoda tohoto institutu oproti ostatním OPP je, že policisté se nemohou dopustit policejní provokace.

Jak jsem zjistil ve své práci, obecně tyto prostředky neporušují právní řád ČR, ale velice záleží na způsobu jejich využití v praxi. ÚS stanovil konkrétní hranice, kterých se musí policisté držet, aby se nejednalo o policejní provokaci. Pokud se jedná o četnost využívání, velice mě překvapilo, jak málo je využíván institut agenta. Vychází to pravděpodobně ze složitější přípravy policistů a následná využitelnost důkazů může být mizivá.

Kontrola těchto OPP je odpovídající. Domnívám se, že dozor státních zástupců, v některých případech státních zástupců Vrchního státního zastupitelství je nad míru uspokojivá. V případě sledování osob a věcí zde je dokonce následná kontrola, která je v kompetenci kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny.

V případě neoprávněné policejní provokace soudy stanovily přesné hranice, které policie nesmí překročit. Vždy to bude ale záviset na konkrétním případě a na konkrétním posouzení soudu, zda aktivitu policie označí za neoprávněnou či naopak.

Z poznatků uvedených v diplomové práci lze vyvodit, že současná právní úprava OPP je sice relativně dostatečná, tedy že plní účel, pro který byla určena, a ve své podstatě zajišťuje fungování tohoto institutu, ale je v ní stále prostor pro zlepšení, změny či jiná doplnění, která by mohla vést k efektivnější práci zainteresovaných osob, kterých se kodifikace OPP přímo dotýká, jakou jsou především PČR či GIBS.

Studium tématu OPP mi přineslo množství nových poznatků o této specifické oblasti činnosti Policie ČR a průnikem této činnosti s dalšími orgány jako jsou soudy a státní zastupitelství.

Seznam použité literatury

1. Monografie

- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013. 864 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004. 328 s.
- POVOLNÝ, Daniel. *Operativní technika v rukou STB*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2001. 111 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3730 s.
- ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 928 s.
- VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*, 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 458 s.

2. Sborníky

- BROŽ, Jiří. Využití předstíraného převodu v praxi. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 85-86.
- DVORÁČEK, Zdeněk. Zamyšlení nad právní úpravou použití podpůrných operativně pátracích prostředků obsažené v zákoně o policii České republiky. In NOVOTNÝ, František (ed). *Sborník příspěvků z teoretického semináře s mezinárodní účastí na téma „Trestněprávní prostředky boje proti kriminalitě“*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 29-32.
- HULÍNSKÝ, Petr. K podmínkám využití operativně pátracích prostředků v boji proti korupci; In NOVOTNÝ, František (ed). *Sborník příspěvků z teoretického semináře*

s mezinárodní účastí na téma „Trestněprávní prostředky boje proti kriminalitě“. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 47–74.

- HUNDÁK, Štefan. Právní úprava operativně pátracích prostředků a podmínek pro jejich použití v trestním řízení a jejich použití „contra legem“. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 31-56.
- MALÝ, Miroslav. Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 57-84.
- RUŽIČKA, Miroslav. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7-30.
- TROJÁČEK, Jiří. Použití agenta – náměty k provedení změn právní úpravy. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7-30.

3. Odborné články

- AULICKÝ, Petr. Materiální aspekty použití operativně pátracích prostředků. *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 6, č. 2, s. 23-27.
- BAČKOVSKÝ, Karel. Reforma policie – co nového v trestním řízení. *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 6, č. 1, s. 25-33.
- CIMR, Vratislav. K zákonnosti provokace trestného činu policejními orgány. *Trestní právo*, 2001. roč. 5, č. 2, s. 11-14.

- FENYK, Jaroslav. K operativním metodám odhalování korupce (použití některých zvláštních operativních metod k odhalování korupce a jiné trestní činnosti v USA z pohledu českého, resp. Kontinentálního pojetí základů trestní odpovědnosti). *Trestní právo*, 2003, roč. 7, č. 2, s. 2-9.
- FENYK, Jaroslav, ŠANTA, Ján. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. *Trestní právo*, 2007, roč. 11, č. 3, s. 3-12.
- HORNÍK, Jan. Co je, bude a mohlo by být nového v oblasti potírání korupce a úplatkářství. *Trestní právo*, 2008, roč.12, č. 07–08, s. 12-16.
- HULÍNSKÝ, Petr. K otázkám využití agenta a agenta provokatéra jako prostředků v boji proti korupci. *Trestní právo*, 2007, roč. 11, č. 1, s. 5-10.
- KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, roč.14, č. 8, s. 224 a násl.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. Policejní provokace "trestného činu" z pohledu právního a ústavněprávního. *Trestní právo*, 2001, roč. 4. č. 10, s. 3-4.
- MAZÁNEK, Jiří. Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. 10, č. 2, s. 5-15.
- MAZÁNEK, Jiří. K zvláštnostem operativně pátrací činnosti policie v řízení o hospodářských trestných činech. *Státní zastupitelství*, 2008, roč. 5, č.1, s. 19-20.
- NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*, 2010, roč.13, č. 6, s. 178 a násl.
- ŘÍHA, Michal. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*, 2007, roč. 11, č. 7-8, s. 6-23.
- SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, WORATŠCHOVÁ, Vladana. Posuzování policejní provokace. *Trestněprávní revue*, 2002, roč. 5., č. 11, s. 313.
- VRTĚL, Petr. Nepřípustná policejní provokace. *Trestní právo*, 2001, roč. 4, č. 5, s. 6-8.

4. Legislativní akty

- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 273/2008 Sb. zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- zákon č. 289/2005 Sb., o vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2013 Sb., zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Tajný rozkaz ministra vnitra č. 212 ze dne 27. prosince 1955
- Sbíрка výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 12/2002
- zákon č. 301/2005 Z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2005 Z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů

- vyhláška č. 23/1994 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů

5. Soudní rozhodnutí

- nález Ústavního soudu ze dne 22. června, sp. zn. III.ÚS 597/99
- nález Ústavního soudu ze dne 3. října 2006, sp. zn. I. ÚS 481/04
- nález Ústavního soudu ze dne 29. února 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07
- nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. II.ÚS 2806/08
- nález Ústavního soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. IV. ÚS 3801/13
- nález Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2016, sp. zn. ÚS 1860/16
- nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2016, sp. zn. I.ÚS 2652/16
- usnesení Ústavního soudu ze dne 24. března 2004, sp. zn. III. ÚS 29/04
- usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2005, sp. zn. III. ÚS 323/04
- stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 301/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2012, sp. zn. 5 Tdo 497/2012 - 44
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 5 Tdo 1180/2012-21
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2013, sp. zn. 5 Tdo 1340/2012
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 4 Tdo 107/2013-42
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2013, sp. zn. 6 Tdo 839/2013-121
- rozhodnutí ESLP ve věci Lüdi proti Švýcarsku ze dne 15. června 1992
- rozsudek ESLP ve věci Dorsoon proti Nizozemí ze dne 26. května 1996

- rozhodnutí ESLP ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, ze dne 9. srpna 1998.
- rozhodnutí ESLP ve věci Ramanauskas proti Litvě, ze dne 5. února 2008. Stížnost č. 74420/01
- rozhodnutí ESLP ve věci Bannikova proti Rusku, ze dne 4. listopadu 2010. Stížnost č. 18757/06
- rozhodnutí ESLP ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království, ze dne 15. prosince 2011. Stížnost č. 26766/05 a č. 22228/06
- rozhodnutí ESLP ve věci Veselov a ostatní proti Rusku, ze dne 2. října 2012. Stížnost č. 23200/10 a další.
- rozhodnutí ESLP ve věci Furcht proti Německu, ze dne 23. října 2014. Stížnost č. 54648/09
- rozhodnutí ESLP ve věci Nosko a Nefedov proti Rusku, ze dne 30. října 2014. Stížnost č. 5753/09.
- rozhodnutí ESLP ve věci Schatschaschwili proti Německu, ze dne 15. prosince 2015. Stížnost č. 9154/10.
- rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. ledna 2006, sp. zn. 2 To 139/2005
- rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 23. listopadu 2011, sp. zn. 22T 77/2011

6. Internetové zdroje

- Analýza použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí podle trestního řádu Generální inspekci bezpečnostních sborů za rok 2015. Www.vlada.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-25]. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_4_Material_7.pdf

- Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2015 [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-23]. Dostupné na: www.mvcr.cz/soubor/analyza-odposlechu-a-sledovani-2015.aspx
- *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. Praha: Transparency International, 2012 [cit. 2017-04-25]. Dostupné na: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Analýza_soudních_rozhodnutí_vydaných_v letech_2010_až_2012_ve_věcech_úplatkářských_trestných_činů.pdf
- MEISNEROVÁ, Lucie. Zachování práva na spravedlivý proces při výslechu utajovaného svědka v kauze Pesukic proti Švýcarsku. *epravo.cz*, 20. ledna 2015 [cit. 23. června 2017]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zachovani-prava-na-spravedlivy-proces-pri-vyslechu-utajovaneho-svedka-v-kauze-pesukic-proti-svycarsku-96552.html>
- Tajný rozkaz ministra vnitra č. 212 čl. 216 ze dne 27. 12. 1955 – Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/uvod/rozkazy-smernice/smernice-k-cinnosti-zpravodajske-techniky/>
- Seznam útvarů SNB – Dostupné na: <http://www.abscr.cz/cs/seznam-utvaru-snb>

Shrnutí

Tato diplomová práce je zaměřena na operativně pátrací prostředky a jejich využití v trestním řízení. Cílem této práce bylo zejména zanalyzovat jednotlivé prostředky a zjistit nedostatky a následně navrhnout možnosti nápravy těchto nedostatků. Mezi tyto prostředky se řadí sledování osob a věcí, předstíraný převod a použití agenta. Pojednává taktéž o historii operativně pátracích prostředků jak před rokem 1989 tak i v letech následujících. Další důležitou částí je otázka policejní provokace, kde je využita zejména judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu. Rozebrána a diskutována jsou převážně práva policistů při předstíraném převodu a použití agenta, a zda jsou nějaké hranice jejich činnosti a pokud ano, kam až mohou zajít. V neposlední řadě jsou také popsány podpůrné operativně pátrací prostředky a jejich souvislost s prostředky uvedenými v trestním řádu.

Abstract

This thesis is focused on operational searching means and their use in criminal proceedings. The aim of this thesis was mainly to analyse each of the instruments and to identify their shortages and then to suggest some possibilities of correction of these shortages. Monitoring and interception of individuals and objects, pretended transmission and usage of agent are included among these means. It also analyses the history of operational searching means both before the year of 1989 and following years. Another important part is the issue of police provocation, where the case law of the Constitutional and Supreme Courts is used. Analysed and discussed are predominantly the rights of police officers in pretended transmission and the usage of agent and whether there are any limits to their actions and if so, how far are they allowed to go. Last but not least, supporting operational search means and their relation to the means stated in the Criminal Procedure Code are also described.

Seznam klíčových slov

Operativně pátrací prostředky, sledování osob a věcí, předstíraný převod, použití agenta, policejní provokace, podpůrné operativně pátrací prostředky

Keywords

Operational searching means, monitoring and interception of individuals and objects, pretended transmission, usage of agent, police provocation, supporting operational search means